Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 9 январь
ШАНБА.
№ 4 (5.447).
НАРХИ:
ОБУНАЧИГА 3 СЎМ,
СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов 7 январь куни Германия Федератив Республикаси Иқтисодий ҳамкорлик вазирлигининг давлат котиби Вигхард Хердтлни қабул қилди.

Самимий суҳбат чоғида Ислом Каримов Оролбўйидаги оғир экологик вазиятдан азият чекаётган минтақа аҳолисига кўрсатаётган инсонийлик ёрдами учун Германия ҳукуматига миннатдорчилик билдирди. Бу инсонийлик ёрдами иккала мамлакат ўртасида қарор топаётган ўзаро манфаатли иқтисодий, техник ва савдо-сотиқ ҳамкорлигининг ажойиб рамзи бўлиб қолади, деди. Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги алоқалар бундан ҳам кенгроқ миқёсда ривожланади, деб умид билдирди.

Ислом Каримов жаноб В. Хердтлга минтақамиздаги сиёсий ва иқтисодий вазият ҳамда яқинда Марказий Осиё давлат раҳбарларининг Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган учрашуви ҳақида сўзлаб берди.

Жаноб В. Хердтл Германия ҳукумати ва ишбилармон доиралари Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотлар ва бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиш борасида қилинаётган ишларга катта қизиқиш билан қараётганини маълум қилди. Ҳар қандай ислоҳот учун, аввало, сиёсий барқарорлик талаб этилади.

— Биз, — деди меҳмон, — бу нотинч минтақада Ўзбекистонни барқарорлик таянчи, деб биламиз. Бизга сармоя солишнинг Ўзбекистонда мавжуд ҳуқуқий кафолатлари ғоят манзур келди.

Учрашув сўнгида Ислом Каримов жаноб В. Хердтл бошлиқ делегацияга ҳамроҳлик қилаётган немис журналистлари ҳамда маҳаллий оммавий ахборот воситалари вакиллари билан суҳбатлашди.

Президент журналистлар ҳузурида яна бир марта Германия ҳукуматига Оролбўйи аҳолисига инсонийлик ёрдами кўрсатаётгани учун миннатдорчилик билдирди. Уларга Ўзбекистон ва минтақада вужудга келган қийин иқтисодий аҳвол ҳамда ундан чиқиш йўллари хусусида республика раҳбарияти амалга ошираётган тадбирлар ҳақида сўзлаб берди. Ўзбекистон дунёнинг барча мамлакатлари билан иқтисодий ҳамкорлик қилишга тайёр эканлиги айтилди. Зеро, мамлакатдаги сиёсий барқарорлик ва мўл-кўл табиий бойликлар иқтисодий тараққиёт ва ҳамкорликнинг муҳим кафолатидир. Бу ерда кўплаб соҳалар бўйича ўзаро манфаатли ҳамкорликни бундан кейин ҳам ривожлантириш ҳамда мамлакат иқтисодиётига хорижий сармояларни жалб этиш учун барча шарт-шароитлар мавжуд.

Ислом Каримов мухбирларга Ўзбекистон Республикасида бозор муносабатларига ўтишнинг аниқ дастури мавжуд ва бу, аввало, иқтисодиётнинг ўтиш даврида давлат томонидан бошқарилиши, бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиш, аҳолининг эҳтиёжманд қисмини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш каби масалаларни назарда тутади, деб айтди.

Мамлакатимиз Президенти, шунингдек, минтақадаги сиёсий вазиятга ҳам баҳо берди. Марказий Осиё давлатлари ҳамдўстлиги тузилишидан мақсад вужудга келган муаммоларни биргалашиб ҳал этиш анча осон кўчиши билан боғлиқ эканлигини билдирди.

Суҳбат чоғида журналистларнинг барча саволларига батафсил жавоб қайтарилди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРОРИНИ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддасига ва «Прокуратура тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси қонунининг 12-моддасига биноан Бўритош Мустафоев Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори этиб **тайинлансин.**

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 8 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Э. САМАНДАРОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ВА МАЗКУР ЛАВОЗИМНИ ТУГАТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тузилишидаги ўзгартишлар муносабати билан Эркин Самандаров Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари вазифасидан озод этилсин ва мазкур лавозим тугатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 1993 йил 7 январь.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Ҳужжатда 1993 йилда зарар келтирадиган ва кам рентабелли совхозларни босқичма-босқич хўжалик юритишнинг коллектив ва давлат тасарруфида бўлмайдиган бошқа шаклларига айлантириш чораларини амалга ошириш зарурлиги таъкидланади. Қишлоқ хўжалик вазирлигига, Ўзбекистон Мева-сабзавот, виночилик саноати концернига, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академиясига, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоятларнинг ва районларнинг ҳокимликларига бу муҳим ижтимоий-иқтисодий ишни ташкил этиш ва амалга ошириш чоғида совхозларнинг асосий ишлаб чиқариш воситалари ва мол-мулкини меҳнат жамоаларига мулк қилиб бепул топшириш, хўжаликларнинг ҳудуди ва ер фонди яхлитлигини, шунингдек уларда таркиб топган ишлаб чиқаришнинг ихтисослашувини сақлаб қолишга асосланиш таклиф этилди.

Қарорда таъкидланганидек, ислоҳотларнинг ўтказилиши пировард натижада хўжалик ички иқтисодий муносабатларини тубдан ўзгартириб, мулкчиликнинг коллектив ва ижара шакллари негизида сифат жиҳатидан янги мустақил ишлаб чиқариш бўлинмалари барпо этишни таъминлаши керак. Уларда хўжалик юритишнинг ижара, кооператив, фермер, оилавий ва бошқа турларини вужудга келтириш учун ҳамма шарт-шароитни яратиш керак. Хўжаликларнинг бу турлари узоқ муддат ерга эгалик қилиш ва фойдаланиш, маҳсулотни мустақил тақсимлаш ҳуқуқига эга бўлиши лозим.

РЕСПУБЛИКА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Зарар келтирадиган ва кам фойда берадиган совхозлар хўжалик юритишнинг бошқа шакллари ва турларига айлантирилгандан сўнг банкларга ва маҳсулот етказиб берувчиларга вақтида тўланмаган қарзларини тўлаш учун уларга 20 йил муҳлат берилиши белгилаб қўйилди.

Айрим хўжаликлардаги ишлаб чиқаришнинг ўзига хос хусусиятларини ва унинг республика учун муҳимлигини ҳисобга олиниб, қарорда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда аввало уруғчилик, наслчилик совхозларини ва бошқа муҳим йўналишлардаги совхозларни давлат тасарруфида сақлаб қолиш кўзда тутилган.

Қишлоқда ишбилармонликни ва мулкчиликнинг янги шаклларини ривожлантиришга амалда молиявий мадад бериш, янги ишлаб чиқариш бўлинмалари амалий фаолиятини ва ташаббускорлигини ошириш учун Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банки ҳузурида ишбилармонлар, фермерлар ва хусусий кишиларнинг «Тадбиркор» акционерлик тижорат банкини барпо этишга қарор қилинди. Деҳқон (фермер) хўжаликларига, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгаларига, қишлоқ хўжалигидаги ижарачилар ва кооперативларга, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик, жумладан, хусусий корхоналар ва фирмаларга хизмат қилиш, хорижий сармояни кенг жалб этиш бу тижорат банкининг асосий вазифаси бўлиши керак.

Республика давлат бюджетидан «Тадбиркор» акционерлик тижорат банки низом фондидаги улуш сифатида бир миллиард 500 миллион сўм ажратилади, Ўзбекистон Республикаси марказий банкига ва Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банкига бир ой муддатда мазкур акционерлик тижорат банкининг низомини ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида, вилоятларда ва районларда унинг бўлимлари ҳақидаги низомни тасдиқлаш топширилди.

Хўжаликлар жамоаларини пахта етиштиришни кўпайтиришга рағбатлантиришни кучайтириш ва маҳсулотни сотишда уларнинг мустақиллигини кенгайтириш учун қарорда пахтага давлат буюртмаси ҳажмини камайтириб, мўлжалдаги пахта тайёрлаш ҳажмининг 80 фоизи миқдорида белгилаш назарда тутилган. Бунда буюртмага қўшимча равишда тайёрланган пахтадан ишлаб чиқарилган пахта толаси (белгиланган топшириқнинг 20 фоизи ва топшириққа қўшимча тайёрланган пахтанинг ҳаммаси)ни хўжаликлар мустақил равишда эркин бозор нархларида сотадилар.

Қарорда қишлоқдаги иқтисодий ислоҳотни юксак ташкилий даражада, тўғри ўтказган, сифат жиҳатидан янги хўжалик тузилмаларини барпо этишни ҳамда маҳсулот етиштиришни анча кўпайтиришни таъминлаган район ва хўжалик раҳбарларини рағбатлантириш тавсия этилган.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚАРОРИГА

ШАРҲЛАР

Ҳозирги шароитда қишлоқ хўжалигининг юқори самара бериши иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, қишлоқда мулкчилик шаклларини ўзгартириш ва бозор тузилмаларини барпо этиш билан бевосита боғлиқ.

Шу талаблар ҳисобга олиниб республикада муайян ишлар қилинмоқда. Республика Президентининг Фармонига биноан шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг моддий-техникавий базаси анча мустаҳкамланди, 10 мингдан ортиқ фермер хўжалиги ташкил этилди ва улар ишлаб турибди. Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш бошланди. Аввало зарар келтирадиган ва кам рентабелли давлат хўжаликлари қайта ташкил этилмоқда, уларнинг ўрнида коллектив хўжаликларнинг янги турлари — кооперативлар, уюшмалар, акционерлик жамиятлари барпо этилмоқда. Хўжаликларнинг барча турлари муваффақиятли ишлаши учун бир хил иқтисодий шароит яратилмоқда: маҳсулот етказиб беришга давлат буюртмаси режа асосида камайтирилмоқда, меҳнат жамоаларининг мустақиллиги кучайиб бормоқда, хўжаликлар мустақил равишда эркин бозор нархларида сотадиган маҳсулотлар улуши кўпаймоқда.

Шу билан бир вақтда Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ўзгартишлар секин бормоқда ва хўжалик турмушининг теран жараёнларига катта таъсир ўтказмаяпти. Бу иш кўпинча ташкилий жиҳатдан паст савияда, бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос хусусиятларини етарли даражада ҳисобга олмай, уқувсизлик билан бажарилмоқда.

Юз берган вазият суғориладиган ерлар самарадорлигини оширишга имкон бермаяпти, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришга тўсқинлик қилмоқда.

Вазирлар Маҳкамаси ана шу вазиятни ҳисобга олиб ва қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш мақсадида бу тармоқда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш зарурлигига амал қилиб, қарор қабул қилди. Қарорда зарар келтирадиган ва кам рентабелли давлат хўжаликларини бундан буён ҳам босқичма-босқич ўзгартириб, хўжалик юритишнинг давлат тасарруфида бўлмайдиган бошқа жамоа шаклларига айлантириш йўли билан хўжалик юритишнинг янги шаклларига ўтиш ишини давом эттириш кўзда тутилган. 1993 йилнинг биринчи чорагида 200 га яқин ана шундай давлат хўжаликларини қайта ташкил этиш белгиланган. Йил охиригача яна 500 та шундай хўжалик давлат тасарруфидан чиқарилади. Давлат тасарруфида асосан уруғчилик, наслчилик билан шуғулланадиган хўжаликлар ҳамда юксак рентабелли ва умумдавлат вазифаларини ҳал этишга қаратилган базавий хўжаликлар қолади.

Бу ишларни амалга оширишда ер ресурслари чекланган шароитда хўжаликларнинг ўзгартирилиши уларнинг ҳудудлари ва хўжалик ер фондининг парчаланиб кетишига, уларнинг ишлаб чиқариш ихтисоси ўзгаришига олиб келмаслиги, айниқса муҳимдир. Ислоҳотлар натижасида хўжалик ички иқтисодий муносабатларининг ўзгариши, коллектив мулкчилик ва маҳсулотни мустақил тақсимлаш негизида сифат жиҳатидан янги мустақил ишлаб чиқариш бўлинмалари барпо этилиши керак. Ижара жамоалари, фермер хўжаликлари, кооперативга бирлашган оилавий хўжаликлар, акционерлик жамиятлари, уюшмалар ҳамда коллектив хўжаликнинг бошқа турлари ана шундай бўлинмалар бўлиши мумкин. Тажриба уларнинг хўжалик жиҳатидан мақбуллигини кўрсатмоқда.

Ҳозирги вақтда фермерларни, кичик корхоналарни ва бошқа маҳсулот етиштирувчиларни пул билан таъминлашда муайян қийинчиликлар мавжуд. Маҳсулот етиштирувчиларнинг бу тоифаларига амалий-молиявий мадад бериш учун деҳқон (фермер) хўжаликларига, шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгаларига, қишлоқдаги ижарачиларга ва кооператорларга, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик корхоналарга, шу жумладан, шахсий корхоналарга хизмат қиладиган ихтисослаштирилган акционерлик тижорат банки барпо этилмоқда. Банкнинг барпо этилиши қарзга бериладиган пул ресурсларидан аниқ мақсадни кўзлаб фойдаланиш, майда ишлаб чиқарувчиларни пул билан таъминлашни ўз вақтида кўриб чиқиш имконини беради.

Маҳсулот етказиб беришга давлат буюртмасини режали камайтириб бориш йўлининг тўғрилигини ҳаёт тасдиқлади. Масалан, 1991 йилда биринчи марта пахтага давлат буюртмаси кўзда тутилган харид ҳажмининг 95 фоизи миқдорида белгиланди. Бунда давлат буюртмасига қўшимча равишда олинган пахта толаси хўжаликлар томонидан мустақил равишда эркин (шартнома) нархларида сотилди.

1992 йилда пахтага давлат буюртмаси камайтирилиб, 85 фоиз қилиб белгиланди.

Қарорда маҳсулотни сотишда хўжаликларнинг мустақиллигини янада кенгайтириш кўзда тутилган. Пахта толасига давлат буюртмаси 80 фоизгача, каноп, тамаки, қоракўл, жун, гўшт ва сутга давлат буюртмаси 85 фоизгача, пиллага давлат буюртмаси 70 фоизгача камайтирилади. Бу тадбир қишлоқ хўжалигида бозор муносабатларини изчиллик билан ривожлантиришга, маҳсулотни тақсимлашда ва сотишда хўжаликларнинг мустақиллигини ривожлантиришга ҳамда кенгайтиришга қаратилган бўлиб, давлатнинг хом ашё ва озиқ-овқатга эҳтиёжини таъминлашга кафолат бўлади.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, белгилаб қўйилган топшириқдаги пахта толасининг 20 фоизини ва топшириққа қўшимча равишда олинган пахта толасини қарорда белгилаб қўйилганидек мустақил равишда сотишдан хўжаликлар ҳозир амал қилаётган топшириқнинг 15 фоизи миқдоридаги пахта толасини ва топшириққа қўшимча равишда олинган пахта толасининг ҳаммасини сотишдан ҳозир амалда бўлган шартларга нисбатан 20 миллиард сўм кўп пул оладилар.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорида хўжаликларни юқори сифатли уруғлик етиштиришга иқтисодий жиҳатдан рағбатлантириш чоралари кўзда тутилган. 1993 йил ҳосилидан уруғлик пахтанинг харид нархлари саноат навлари нархига нисбатан 5—10 фоиз оширилади. Етиштириш зарарли ёки кам фойда берадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари турларининг харид нархларини ҳам кўриб чиқиш кўзда тутилган.

Мева-сабзавот маҳсулотларини етиштириш ва харид қилишнинг ҳозир эришилган ҳажми республика эҳтиёжини қоплайди. Бундай маҳсулотларни транспорт харажатларининг кўплиги сабабли бошқа минтақаларга олиб бориб сотиш қийинлиги эътиборга олиниб, қарорда бозор талабларини ва республика аҳолисининг эҳтиёжини қондиришни ҳисобга олган ҳолда бундай маҳсулотлар етиштириш структурасини ўзгартириш чоралари кўзда тутилган. Чунончи, сабзавот, полиз экинлари майдонларини қисқартириш ва суғориладиган ерларда ғалла майдонини кенгайтириш назарда тутилган.

Келгусида республиканинг озиқ-овқат учун донга эҳтиёжини таъминлашни назарда тутиб, яқин йилларда суғориладиган ерларда ғалла майдонларини кенгайтириш режалаштирилмоқда. Дон озиқ-овқат манбаидир, бундан ташқари, гўшт, сут ва тухум етиштиришнинг негизидир.

1993 йилдаёқ 450 минг гектар ерга ғалла экиш белгиланди (қиёслаш учун рақамларни келтирамиз: 1992 йилда жами 300 минг гектар ерга ғалла экилган эди).

Пахта ва беда майдонларида ғалла етиштириш йўли билан алмашлаб экишни йўлга қўйиш кўзда тутилди.

Суғорма ерлар қишлоқ хўжалигида асосий ишлаб чиқариш воситасидир. Ер-сув ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг муҳим аҳамияти эътиборга олиниб, Вазирлар Маҳкамасининг қарорида ер ва сувдан оқилона фойдаланишга доир ташкилий-иқтисодий чоралар, жумладан, иқтисодий жазо чораларини қўллаш кўзда тутилган. Ерга табақалаштирилган солиқ солишни жорий этиш, шунингдек турли тоифадаги сувдан фойдаланувчилар учун сув қийматини баҳолаш мезонларига доир таклифларни ишлаб чиқиш юзасидан тегишли топшириқлар берилди.

Шу билан бир вақтда ер-сув ресурсларидан яхши фойдаланганлик учун хўжаликларни рағбатлантириш чоралари назарда тутилди. Деҳқончилик-саноат мажмуи вазирликлари ва идораларига, маҳаллий ҳокимият идораларига экинзорлардан ва сувдан оқилона, самарали фойдаланишни таъминлаган колхозларни, совхозларни, бошқа барча турдаги хўжаликларни рағбатлантиришни кенг қўллаш, уларга қўшимча равишда минерал ўғитлар, техника, ёнилғи-мойлаш материаллари, шунингдек сувга лимитлар ажратиш тавсия этилди.

Вазирлар Маҳкамасининг қарори қишлоқ хўжалигини устувор ривожлантириш тўғрисидаги дастур изчиллик билан амалга оширилаётганлигининг яна бир далилидир.

ШУ СИНОВ ДАМЛАРИДА

Қуриқ Жиззах вилоятининг Дўстлик райони меҳнаткашлари фидокорона меҳнат қилиб, пахта, сабзавот, полиз ҳамда боғдорчиликдан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Шу жумладан районда зарбдор тармоқ — чорвачиликка ҳам эътибор катта. Давлатга гўшт, сут, тухум сотиш ойлик ва йиллик режалар ортиғи билан адо этилаётир. Охирги икки-уч йилда ўнлаб фермер хўжаликлари ташкил топди. Улар ҳам халқимизни чорва маҳсулотлари билан таъминлашда баҳоли қудрат фаолият кўрсатишаяпти.

Яқинда журналист Соҳиб НАЗАР Дўстлик район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими Худойқул ХОЛБЕКОВ билан учрашиб, ўтган йил якунлари ва келгусида амалга ошириладиган вазифалар ҳақида гапириб беришни илтимос қилди.

— Дарҳақиқат, чўлда чорвачилик билан шуғулланиш осон эмас, у инсондан тадбиркорлик ва ирода талаб этади. Шу билан бирга тармоққа фидойиликни ҳам. Биласиз, чорвадорнинг йил ўн икки ойи турли машаққатларни енгиш билан ўтади. Шунинг эвазига гўшт ва сут етиштиради. Инсонга нондек кунда зарур бўлган неъматларни етиштиришни кўпайтириш мақсадида қатор тадбирларни амалга оширдик. Ҳар бири 1000—1500 бошга мўлжалланган еттита замонавий комплекс қурилди. Улардаги барча юмушлар механизациялаштирилган. Ҳозир районимиз фермаларида 7.759 бош қорамол парваришланмоқда. 2.478 боши соғин сигирдир. Ўтган йили ҳар бош говмишдан ўртача 2.5 минг килограммга яқин сут соғиб олинди. Гўштга топширилган новвосларнинг ўртача тирик вазни салкам 400 килограммни ташкил этди. Шунингдек, 2 минг бошдан зиёд бузоқ олинди.

Етти хазинанинг бири — паррандачиликка ҳам алоҳида аҳамият қаратганмиз. Айни кунларда 8.919 та парранда бор. Унинг 5.178 таси она товуқлардир. Давлатга 5 миллион 630 минг дона тухум сотилди. Етиштирилган жами тухум эса 5 миллион 90 минг дона бўлди. Хуллас, бу борадаги зиммамизга юклатилган топшириқларни муддатидан олдин адо этдик.

Маълумки, мўл озуқа заҳираси барпо этмай туриб тармоқда кўзланган натижаларга эришиб бўлмайди. Бултур эрта баҳорданоқ қишловга пухта тайёргарлик кўрдик. Ишнинг тадбиркорлик билан ташкил этилиши, ҳар гектар озуқа майдонидан унумли фойдаланилгани туфайли мўл емиш ғамланди. Қишловга 27.433 тонна ем-хашак, 17.352 тонна беда пичани, 9.139 тонна сенаж, 3.275 тонна сомон, 6.805 тонна силос, 5.220 тонна хашаки лавлаги жамғарилди. Ҳар бош соғин сигирга 26 центнер озуқа бирлиги тайёрланди. Мавжуд молхона ва комплекслар вақтида таъмирланди. Саккизта сут-товар фермасида кўчма ошхона ва озуқа цехлари ишлаб турибди.

Чорвачиликда илғор хўжаликлар ҳақида гап кетганда «Манас» ҳамда Қосим Раҳимов номли совхозларни алоҳида тилга олиш жоиз. Қосим Раҳимов номли давлат хўжалиги чорвадорлари ўтган даврда 141 тонна гўшт, 926 тонна сут, 97 минг дона тухум етиштиришди. Қорамоллар сафига 391 та бузоқ қўшилди. Ҳар бош говмишдан олинган маҳсулот аввалги йилларга нисбатан бирмунча кўпайди. «Манас» (собиқ «Комсомол») давлат хўжалигида ҳам бу борадаги кўрсаткичлар қувончли. Совхознинг 1.440 бош қорамоли бор. Шундан 404 боши соғин сигир. 2.279 та парранда боқилаётир. Мазкур хўжалик давлатга 131 тонна гўшт, 1.017 тонна сут топширди. Ҳар бош соғин сигир маҳсулдорлиги салкам 3.000 килограммга етди.

Инсон танлаган касбига фидойи бўлса, ҳаммаси кўнгилдагидек кетаверади. Районимизда чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда шундай мутахассисларнинг ҳиссаси катта. Қосим Раҳимов номли совхоз бош зоотехниги Шодиёр Анқабоев, М. Дадажонов номли совхознинг ветеринария врачи Мавлон Мамараҳимов, ассеменатор Равшан Ҳошимов, «Манас» давлат хўжалиги зоотехниги Бўрибой Оспановларнинг номларини районда яхши билишади. Улар ёшларнинг меҳрибон устози, яқин маслаҳатгўйидир.

Президентимизнинг ҳаётбахш фармонлари билан талайгина тадбирларни амалга ошираяпмиз. Жумладан, бизда фермерлик ҳаракати кенг ёйилган. Давр фермерлар сафини кенгайтиришни тақозо этмоқда. Ҳозир районимизда 43 та фермер фаолият кўрсатмоқда. Аксарияти чорвачиликка ихтисослашган. Уларга 295,5 гектар ер ажратилган. Шундан 275 гектари суғориладиган майдонлардир. Тадбиркорлар қўлида 907 бош қорамол (шунинг 324 боши соғин сигир), 583 бош қўй-эчки бор. Улар ўтган йилнинг дастлабки саккиз ойида давлатга 33 тонна гўшт, 267,1 тонна сут сотишди. Фермерларни оталиққа олган хўжаликлар зарур ёрдамни кўрсатишмоқда. Машина, трактор, темир арава, зарур жиҳозлар ажратилган. Ўсар Ҳайитбоев, Қудрат Шербеков, Усмонқул Қулжонов, Собир Усмонов, Қўлибой Абдираимов сингари фермерларимиз ишбилармонликлари билан эл назарига тушганлардан. Турган гапки, омилкор чорвадорларнинг бу йил қўшадиган ҳиссаси янада салмоқли бўлади.

Ҳа, инсон борки, эзгу орзу-умидлар оғушида яшайди. Шунга эришиш йўлида тер тўкади. Эскилар айтганидек, сидқидил интилганга ўзи етказади. Бизнинг ниятимиз ҳам барча чорвадору-миришкорларники сингари улуғ. Илойим халқимиз дастурхонидан доимо тўкинлик аримасин.

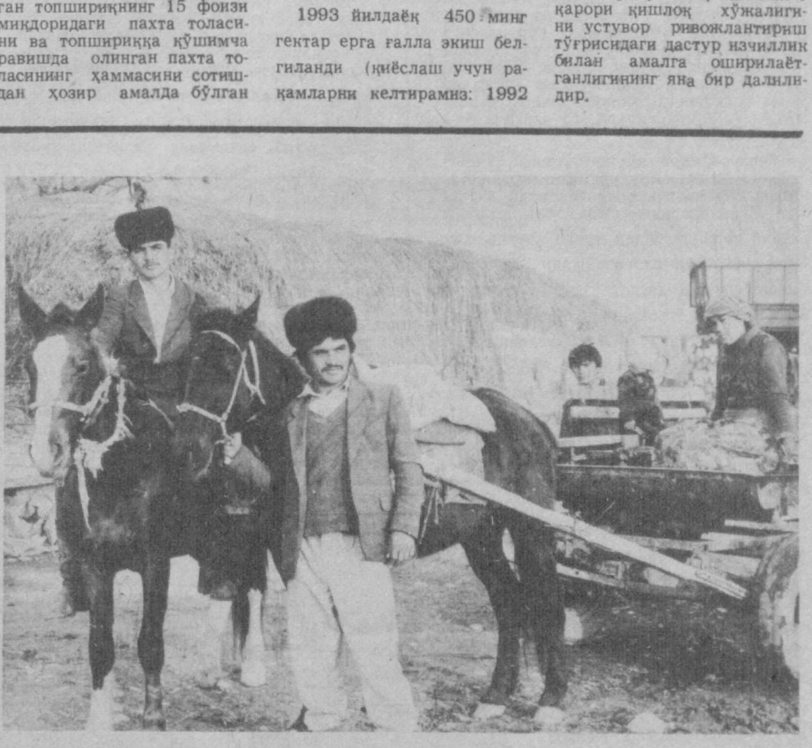

ИБРАТ

Обиджон ака узоқ йиллар колхозда деҳқончилик қилди. Фарзандлари ёнига киргач, уйидаги моллар бош сонини кўпайтирди. У доим «Мол асраган ҳеч кам бўлмайди» деб ўғилларига таъкидлайди. Фермерлик ҳаракати энди бошланган кезлари оила аъзоларини бир ерга тўплади.

Гапни бир ерга қўйишгач Обиджон ака Мадумаров тўғри Жалолқудуқ районидаги Т. Тошматов номли жамоа хўжалиги идораси томон йўл олди. Фикри раҳбарларга маъқул келди. Икки йилда қорамоллари сони 53 бошга етди.

Инсон тадбиркор бўлса кўзлаган мақсадига, албатта, етаркан. Буни Обиджон ака Мадумаров мисолида ҳам кўриш мумкин. Унинг етакчилигидаги фермер хўжалиги 1992 йили 40 тонна сут ва шартномада белгиланганидан зиёд миқдорда гўшт топширди.

СУРАТДА: фермер хўжалиги аъзолари Козимжон, Ботиржон ҳамда келини Зиёдахон.

Д. САМАТОВ олган сурат.

Президент фармонлари қандай бажарилмоқда?

ФЕРМЕР — КАТТА ИШБИЛАРМОН

Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг деҳқон (фермер) хўжаликларини ривожлантириш ҳамда мустаҳкамлаш чоралари тўғрисида чиқарган фармон ва қарорларидан кейин орадан бир йил ўтди. Шу давр ичида хўжалик юритишнинг бу янгича иқтисодий усулларига ўтишда жумҳурият ва вилоятимизда ҳам олға қараб жиддий қадам ташланмоқда. Аммо бу соҳада ҳали ечимини кутаётган муаммолар талайгина.

Вилоятимизда айни пайтда бир ярим мингга яқин деҳқон хўжалиги ташкил этилган. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам иқтисодий жиҳатдан ўзини мустаҳкамлаб ололгани йўқ. Сабаби, хайрли ишга бел боғлаган деҳқонларнинг ташаббуси ҳамма раҳбарга ҳам маъқул бўлмаяпти. Деҳқон хўжалиги аъзоларининг кўпчилиги ер олиш, банкда жорий ҳисобини очиш, мол, ем-хашак, техника, ёқилғи маҳсулотлари, қурилиш материаллари харид қилиш учун пул ўтказиш, ишонч қоғози олиш каби ташкилий ишларда турли тўсиқларга дуч келишаяпти. Мисол учун Самарқанд районидаги «Дўстлик» жамоа хўжалигида «Восток» деҳқон хўжалиги (бошлиғи Носир Розиқов) уч йилдан буён 30 бош қорамол боқаяпти. Ҳозиргача давлатга 200 тоннадан зиёд сут топширди. Аммо у молларни боқишда катта қийинчиликларга дуч келмоқда. Унга жамоа хўжалиги (раиси Баҳора Облоқулова) озуқа етиштириш учун ер ажратмаяпти. Ем-хашакни сотиб олиш эса қимматга тушмоқда. Моллар боқилаётган иморат эски. Молхонани хусусий қилиб беришдан эса турган гап, раҳбарлар бош тортишаяпти. Бу борада Самарқанд райони раҳбарлари сусткашликка йўл қўймоқдалар. Район бўйича бор-йўғи 18 фермер хўжалиги мавжуд, бириктилган мутасаддиларнинг иши кўзга кўринмаяпти. Ёки Нуробод районидаги «Ўзбекистон» давлат хўжалигида шундай хайрли ишга қўл урган Э. Эшдавлатов, Д. Бердиев, А. Норқораев, С. Муродовни олайлик. Улар ер ва зарур ҳужжатларни тўғрилай олмай овора. Хўжалик раҳбари Т. Раҳимов, район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси А. Ким тадбиркорларга ер ажратиб бериш, моддий ёрдам кўрсатишни пайсалга солмоқдалар.

Булунғур районидаги «Мингчинор» давлат хўжалиги раҳбарлари (директори М. Турсунбоев) эса вилоятдаги мутасадди ташкилотларни рўкач қилиб, чорвачилик йўналиши бўйича иш олиб бораётган «Олмазор» фермер хўжалигига қарашли ерларни район ҳокимининг қарорисиз бошқа кишиларга бериб қўйишган. Шу райондаги «Озодлик» фермер хўжалиги қаровсиз узумзорни бир йил ичида тартибга солиб, 500—600 минг сўм даромад билан чиқаётган, эндигина ишлар йўлга қўйилган бир пайтда баъзи раҳбарлар унга ўгай кўз билан қараётганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

Айрим раҳбарлар деҳқон хўжаликлари бошлиқларига банкдан пул олиш учун ишонч қоғози, банк ходимлари эса уларнинг ойлик маошларини беришда, техника, ем-хашак ва қурилиш материалларини сотиб олишда турли важ-карсонларни рўкач қилмоқдалар. Бу ишнинг олға силжишига салбий таъсир кўрсатмасдан қолмаяпти, албатта.

Табиийки, синалмаган йўл оғир кечади. Каттақўрғон районидаги Мичурин номли давлат хўжалигидан Д. Ҳамидов 41 минг сўм қарз олиб, чорвачилик йўналишида фермер хўжалиги ташкил этган эди. Район ветеринария идораси, давлат хўжалиги раҳбарларининг тегишли ёрдам кўрсатмаганлиги ва келишмовчилиги сабабли 30 бош молдан 12 таси нобуд бўлди. Лекин Д. Ҳамидов аҳдидан қайтмади. Не машаққатлар билан ташкил этган хўжалигини ғаллачиликка ихтисослаштириб олди, қарздан батамом қутилиб, 1992 йили ундан 300 минг сўм атрофида даромад кўрди.

Фермер бўлиш учун фақат хоҳишнинг ўзигина эмас, балки ҳар томонлама билим ва ташкилотчилик қобилияти ҳам талаб этилади. Бунинг устига агроном, иқтисодчи, ҳуқуқшунос ва бошқа мутахассисликлар бўйича касб-ҳунар эгаси бўлса — нур устига аъло нур. Лекин шундай фермерлар ҳам учраб турадики, улар ўз манфаатини халқ манфаатидан устун қўйишмоқда. Баъзи бирлари шартномада белгиланган маҳсулотларни давлат ёки жамоа хўжаликларига топширмай ўз чўнтакларини қаппайтириб олишни ўйламоқдалар. Бунга айрим мисолларни келтириш мумкин. Каттақўрғон районидаги «Андоқ» давлат хўжалигидан Орзиқул Ҳакимов раҳбар бўлган «Меҳнат» деҳқон хўжалиги, минг афсуски, шартномасиз иш юритиб келмоқда. Ваҳоланки, унга 25 гектар ер ажратилган. Негадир у ғалла, пиёз ва бошқа маҳсулотлар топширишни хаёлига ҳам келтирмаган. Бундай фермер хўжаликларининг иши халқ манфаатларига мос тушмайди.

Шуни айтиш керакки, том маънодаги деҳқон хўжалиги ташкил этиш учун ҳали кўп изланишлар талаб этилади. Биринчидан, унинг ҳуқуқий қонун-қоидаларини ишлаб чиқиш, мазкур ҳужжатнинг ҳар томонлама ҳаётийлигини таъминлаш зарур. Бу хайрли ишни кенг ривожлантиришда хўжалик раҳбарларининг хайрихоҳлиги шарт ҳисобланади. Тўғри, ишбилармоннинг ўзига ҳам кўп нарса боғлиқ. Шуни унутмаслик керакки, қарс икки қўлдан чиқади деганларидек, ҳар қандай шароитда ҳам эл-юрт манфаатидан келиб чиқиб иш юритиш бугуннинг талабларига мос келади. Тадбиркорликда, ишчанликда гап кўп.

Оқдарё районидаги Бобур номли жамоа хўжалигидан ака-ука Раббимовлар, «Даҳбед» давлат хўжалигидан И. Раҳмонов, Пахтачи районидаги «Навбаҳор» давлат хўжалигидан Т. Шониев, Булунғур районидаги «Мингчинор» давлат хўжалигидан А. Усмонов, «Ғалабанинг 40 йиллиги» давлат хўжалигидан Т. Рисбоев, Тойлоқ районидаги «Боғизоғон» давлат хўжалигидан Т. Абдурасулов сингари ишбилармонларни шундайлар сирасига киритиш мумкин. Улар айни чоғда четдан ёрдам кутиб ўтирмасдан ўзларининг ташаббус ва ташкилотчилигини ишга солган ҳолда гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотлар етиштириш бўйича шартномада кўрсатилган режаларни ошиғи билан адо этишга муваффақ бўлмоқдалар. Давлатдан олган қарзларини ҳам узиб, йилни фойда билан якунладилар. Айрим деҳқон-фермер хўжаликлари 500 минг сўмдан то 2,5—3 миллион сўмгача даромад олишга муваффақ бўлдилар. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Афсуски, ҳамма жойларда ҳам ишлар шу даражада ташкил этилган, деб бўлмайди. Кўпгина район деҳқончилик-саноат уюшмалари ва айрим мутасадди раҳбарларнинг бу борада кўрсатаётган ёрдами, ташаббускорлиги унчалик сезилмаётир. Вилоят ва район ҳокимликлари Президент Фармонларини изчил амалга оширишда ташаббусни ўз қўлларига олишмаяпти. Бугунги кунда деҳқон-фермер хўжаликлари ишини ҳар томонлама тараққий эттириш кечиктириб бўлмайдиган вазифадир.

Бу вазифани муваффақиятли ҳал этишда бозор иқтисодиёти тўсиқлари учраб турибди. Чунончи, қурилиш материаллари, иш қуроллари, уруғлик, ўғит ва техника воситаларини харид қилишда бу муаммолар сезилиб қолаяпти. Бу ўринда уларга амалий ёрдам кўрсатилиши зарур.

Президент Фармонларида таъкидланганидек, таъминот ташкилотлари, савдо бошқармалари, матлубот жамиятлари, давлат ва жамоа хўжаликлари уларга ҳар томонлама ёрдам қўлини чўзишлари талаб этилади. Корхоналар ихчам иш қуроллари, кичик техника воситаларини тезроқ ишлаб чиқаришни йўлга қўйишлари, агросаноат тармоқлари, ветеринария, химия, агрохимия, наслчилик соҳалари ўз йўналишлари бўйича деҳқон-фермер хўжаликларига пуллик хизматларни таклиф этишлари лозим. Негадир, буларнинг бирортаси ҳозирча амалга ошмаяпти.

Яна бир муҳим нарсани таъкидлаш жоиз. Деҳқон-фермер хўжаликларида ишлаётганларнинг меҳнат стажи, қарилик нафақасига чиқиш ҳуқуқи, дам олиш уйлари ва санаторийларга бориб даволанишлари, бунинг учун йўлланмалар билан таъминланишлари давлат ташкилотларида ишлаётган ишчилар билан тенг ҳуқуқли ва имтиёзли бўлиши зарур. Кўпгина жойларда масаланинг бу томони ҳисобга олинмаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Бундай камчиликларни бартараф этиб, деҳқон-фермер хўжаликларини кўпайтириш ва уларнинг самарадорлигини ошириш зарур. Ана шундагина мулкчиликни таъмин этишга салмоқли улуш қўшадиган бу янгича ишлаб чиқариш усули ўзини тўлиқ оқлайди.

Нуриддин ҲАСАНОВ,
Самарқанд вилояти мева-сабзавотчилик ва узумчилик бирлашмасининг деҳқон-фермер хўжаликлари ишлари бўйича бош мутахассиси, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди.

Йиллар, одамлар, тақдирлар

ЖОНДАН КЕЧИБ

Украинанинг... 1946 йилнинг қирчиллама қиш чилласи. Ҳа, уруш тугаганига эндигина бир йил бўлган.

Ёвбосар Мирзаев оппоқ қорни ғарчғурч кечиб, шаҳдам қадамлар билан соқчилар томонидан қўриқланаётган бино томон бормоқда. Бу ерда резервда турган дивизиянинг полкига қарашли жанговар байроқ сақланади.

Ёвбосар постга яқинлашаркан, қуролнинг шарақлагани, кейин соқчининг буйруғи эшитилди:

— Тўхта! Яқинлашма! Огоҳлантиришсиз отаман!

Ёвбосар паролни айтди. Соқчи қоровуллар- бошлиғини овозидан таниб, пошналарини уриштирганча чаққонлик билан ахборот берди:

— Ўртоқ катта сержант! Жанговар байроқни қўриқлаб турибман. Хизмат вақтимда ҳеч қандай воқеа юз бермади.

Қоровуллар бошлиғи ичкарига кириб, байроқ сақланаётган бурчак сари йўл олди. Мана, тўсиқ ортидаги бурчакдан полк байроғи ўрин олган. Унинг икки томонида икки соқчи киприк қоқмай турибди. Ёвбосар одатдагидек кундалик ҳарбий юмушини бажаришга киришди: қўшни хона эшигининг қулфи ва муҳрини кўздан кечирди, байроқнинг сақланишини текширди. Кейин унинг қаршисида тиз чўкди. Ҳаяжондан юраги гуп-гуп урган ҳолда қўлдан-қўлга ўтавериб, ғадир-будир бўлган дастасига боқди, жанг майдонлари алангасида куйган, ўқ тешган жойларини авайлаб силади. Унга зарҳал ҳарфлар билан битилган: «Моторлаштирилган Қизил Байроқли Суворов ҳамда Богдан Хмельницкий орденлари нишондори Чапаев номидаги гвардиячи дивизияга қарашли полк» деган сўзларни яна бир карра ўқиди.

Байроқ баҳона бўлдию, хотирасидан Полтава учун бўлган қонли жанглар манзараси ўта бошлади. Қўмондонлик шаҳарни фашист босқинчилардан тозалашни полк жангчиларига топширганди. Айниқса, шаҳар остонасида жанглар қизиди. Гоҳ душман, гоҳ бизникиларнинг қўли баланд келарди. Бирдан гитлерчилар мадад келадиган йўлни кесиб қўйди. Ўқ-дори, озиқ-овқат оз қолганди. Устига-устак жангчилар сурункасига ҳужумда бўлганликлари учун ҳолдан тойгандилар. Кутилмаганда рўпарадан «тигрлар» бало-қазодек ўрмалаб кела бошлади. Полкнинг танкка қарши отадиган замбараклари эса дабдала бўлиб ётибди.

Орқа-олдинни кўриб бўлмасди: чанг-тўзон, тутун... Еру кўк танклардан отилаётган замбарак снарядларидан ларзада. Снарядлардан бири полк штабига келиб тушиши билан кучли портлашдан томга ёпилган шох-шаббалар ҳар томонга сочилиб кетди.

— Игорь Иванович, байроқ, жангчилар нима бўлди? — Ертўлаларнинг бирида полкни қўриқлаётган Ёвбосарнинг ёдидан ана шу савол ўтди. Бирданига чанг-тўзон орасида турган қизил байроққа кўзи тушди жангчининг. Штаб бошлиғи Игорь Иванович Туранский чеккасидан яраланган бўлса керак, юз-кўзи қонга беланганди. Бошқа жангчилар ҳам унга тикилганларича бир лаҳза қотиб қолдилар.

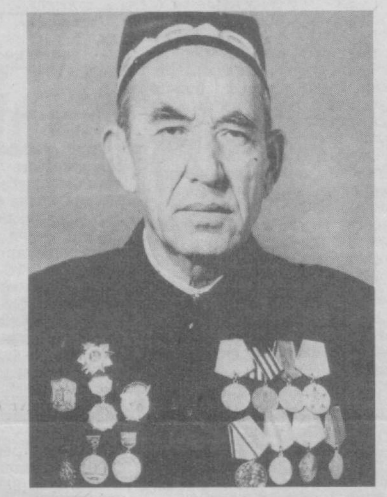

— Полтава учун, Ватан учун олға ўртоқлар! — Овозининг борича қичқирди штаб бошлиғи. Сўнгра мадори қуриб, қулай бошлади. Ёвбосар кўз очиб юмгунча И. И. Туранскийнинг ёнида пайдо бўлиб, уни суяб қолди. Қаердандир ҳамшира пайдо бўлди. Ёвбосар ортидан ертўладаги жангчилар отилиб чиқа бошладилар. Байроқ ҳамманинг кайфиятини кўтариб юборганди.

Ёвбосар қаёққа, қаергача чопиб борганини билмайди. Автоматларнинг тра-та-татаси, танк ғилдираги занжирларининг даҳшатли шилдираши, «ура» овозлари қулоғига чалинарди. Тўсатдан оёғи ўзига бўйсинмай қўйганини, кўз олди қоронғилашаётганлигини пайқади. Полкдоши харьковлик Николай Григорьевич Колодний уни қучоғига олиб, ерга аста ётқизганини, сўнгра байроқни қўлидан олиб, югуриб кетганини элас-элас эслади.

Ёвбосар икки кундан кейин касалхонада ўзига келди. Бошида елкасига оқ халат ташлаган заррин погонли дивизия қўмондони, генерал-майор Ю. Мартиросян турарди. Қўмондон Полтава душмандан тозаланганлигини, Ёвбосар ҳукумат мукофотига тақдим қилинганлигини айтиб, аскарнинг ёстиғини тузатиб қўйди. Граната боғламлари билан жангчилар душманнинг кўпгина танкларини ишдан чиқарганлигини, кечикиб бўлса ҳам мадад етиб келганлигини, пискентлик Бойматжон Одилов, новгородлик Виктор Куликов, тошкентлик Латиф Хўжаевлар жангда жасорат кўрсатганлигини соғайиб чиққач эшитди.

Соқчилар бошлиғи худди нонни ардоқлагандек, байроқ попукларини кўзларига суртиб, ўрнидан турди... Ёвбосар ўз хаёллари билан банд бўлиб, жанговар постдан казармага етиб келганини сезмай қолди. Штабга кириб, командирга навбатдаги ахборотни беришга киришувдики, гумбурлаган овоздан деворнинг шувоқлари кўчиб тушди. Дақиқа ўтмай штаб бошлиғининг адъютанти келиб, полк байроғи сақланаётган постда ёнғин чиққанини, бунга ўқ-дорилар портлаши сабаб бўлганини, жанговар тревога эълон қилинганлигини айтди.

Ёвбосар штабдан ўқдек отилиб чиқаркан, пост томонда осмон аланга ёғдусидан ёришиб кетганини кўрди. Жангчилар билан чопиб бораркан, ён-веридан ўт ўчириш машиналари чинқириб ўтар, уларнинг бошларидаги шлемлари ярақлаб, кўзни қамаштирарди.

Ёнғин устига етиб келгандагина оловнинг даҳшатини фаҳмлади. Чирсиллаб ҳар томонга учқунлар сачрар, ўт ўчирувчилар узун шлангларни судраб, ҳар томонга чопишар, аммо бирортасининг ичкарига киришга юраги бетламасди. Аланга ичида эшик қайда, дераза қайда — билиб бўлмас, олов тиллари қурбон талаб қилгандек ўнгга-чапга сапчирди.

— Соқчилар нима бўлди. жанговар байроқ нима бўлди? — ана шу фикр Ёвбосарнинг ярқ этиб миясидан ўтди. У эшикни мўлжаллаб туриб, ўзини ўт ичига урди. Бўғзига аччиқ тутун тўлиб, йўтал тутди, юзи, оёғи куя бошлади. Рўпарасидаги ёнаётган устун қулаб, уни босиб қолишга бир баҳя қолди. Деворларни пайпаслаб, байроқ сақланаётган бурчакда турганлигини пайқади. Шу пайт шипдан ғишт кўчиб тушиб, бошига тегди, ҳушидан кетаёзди, елкалари, тирсаги жазиллаб ачиша бошлади. Жон ҳолатда бурчакка қўл чўзган эди, қўли байроқ дастасига илинди. Уни куч билан чиқариб олди-да, қўйнига тиқиб, соқчи турадиган жойни пайпаслашга тушди. Ёнғин кучайгандан-кучайиб, ғишт парчалари, куйиб кўмир бўлаёзган ёғоч ғўлалар гоҳ олдига, гоҳ орқасига, гоҳ елкасига келиб тушарди.

Тўсатдан қулоғига инграш овози чалинди. Ўзини овоз келган томонга урди. «Бу соқчи!» — хаёлидан ўтди унинг. Девор тагида ярми тупроқ, ғишт парчалари ичида қолган гавдани илғаб олди. Уни даст кўтариб, елкасига олдида, қоқиниб-суриниб, аланга ичида ташқарига йўл қидира бошлади. Елкасида зилдай оғир гавда, бунинг устига тутун, чанг, ҳароратдан нафаси бўғилиб, томоғига нимадир тиқиларди. Ёвбосар ғафлатда қолса, аланга қаъридан тирик чиқолмаслигини тушунди.

— Фақат ҳаракат қилиш керак, ҳаракат! — дерди ўзига-ўзи у.

Олов билан қанча олишганини билмайди. Мана, энди судралишга эмас, нафас олишга ҳам мадори қолмади. Боши айланар, устма-уст ўқчир, чидаб бўлмас оғриқ бошланганди. Силласи қуриб, чўккалаб қолди. Бироқ қўли ҳанузгача елкасидаги соқчининг енгида эди. Шу пайт кимларнингдир бақувват қўллари уни суяб турғизаётганлигини билиб қолди. Ўт ўчирувчилар ёрдамга етиб келишганди. Ёвбосар ҳушидан кетди.

Дивизия қўмондони генерал-майор Ю. Мартиросян кийимлари тутаб турган, санитар машинасига ётқизилаётган Ёвбосарнинг тер қуюлаётган, куйган юзига оҳиста рўмолчасини босаркан, йигитга тикилди.

— Ўтда ёнмас, сувда чўкмас, ўқ ўтмас ўзбек бургути бу! — деди-да, йигитнинг қўйнидан полк байроғини чиқариб олди...

У урушдан киндик қони тўкилган Олтинкўлга кўкси тўла орден, медаллар билан қайтди. Уддабурон, ушлаган жойидан кесадиган, бошлаган ишини охирига етказадиган Ёвбосар олдин коммунал хўжалиги бўлими мудири бўлиб ишлади. Ҳарбийчасига тартиб, саришталик, тезкорликка ўрганган собиқ жангчи тумандаги коммунал хўжалиги ишларини оёққа турғизди.

Давлат тасарруфидаги яшашга қулай, данғиллама уй-жойларни туманнинг казо-казолари эгаллаб олган, бунинг устига улар турар жой ҳақини йиллаб тўламасликка одатлангандилар. Ёвбосар ака квартира ҳақини тўламаётган суд раисини, прокурорни, молия бўлими мудирини туман газетасида танқидий мақола билан чиқиб, фош этди, натижада хонадон эгаларидан 100 минг сўмга яқин маблағ ундирилиб, бўлим кассасига кирим қилинди.

Халқ олдида юзи шувит бўлган казо-казолар билан Ёвбосар ака орасида зимдан «жанг» қизиди. Юқори ташкилотларга Ёвбосар ака устидан туҳмат хатлари тушди. Унинг жанговар хизматлари, орден-медаллари шубҳа остига олинди. У ЖЭК бошлиқлигидан бозорком мудирлигига ўтказилди. Тунлари номаълум кимсалар уйига қўнғироқ қилиб, яқин орада турмага ташланиши ҳақида дўқ-пўписа қилардилар. Шу орада ёстиқдоши эри ҳақидаги иғво-туҳматларни кўтара олмай оламдан кўз юмди.

Аммо булар Ёвбосар аканинг жангларда тобланган метин иродасини буколмади. Мансабини суиистеъмол қилиб, квартира ҳақи тўлашдан бош тортган казо-казолар иши судга оширилди. Бир неча лавозимли шахслар ишдан олинди.

Собиқ жангчининг ишбилармонлиги билан қисқа вақт ичида ташландиқ бозор ўрнида гўшт дўкони, пичоқчилик, мисгарлик, ёғочни қайта ишлаш цехлари қурилиб, ишга туширилди. Қаловини топсангиз, қор ҳам ёнади.

Яқинда Ёвбосар ака билан учрашиб қолдик. Янги қурилган меҳмонхонадаги ишхонасида шахсий альбомини биргалашиб варақлашдик.

— Полкдошларнинг юбилей байрамлари менсиз ўтмайди, — деди қувониб отахон. Сўнгра Орёлнинг фашист босқинчиларидан озод этилганлигининг 40 йиллиги шарафига ёдгорлик пойида тушган суратни кўрсатди. Бир гуруҳ ҳарбий кийимдаги кишилар унинг елкасига қўл ташлаб турардилар. Отахон полкдошларининг таклифи билан у ерга борганди.

— Бу полтавалик биродарларим орасида тушган суратим, — деди ота сўзида давом этиб. Ёвбосар ака ҳар йили Ғалаба кунида полтаваликларнинг азиз меҳмони бўлади. Ҳатто Лубни шаҳридаги музейда Ёвбосар аканинг жангчи кийимидаги сурати ҳам сақланади. Уни полкдошлар қимматли ёдгорлик сифатида асрайдилар.

Ажойиб тақдирли инсон, етти фарзанднинг отаси Ёвбосар Мирзаев Олтинкўл тумани ҳокимининг фармойишига биноан «ГАЗ-69» автомашинаси билан тақдирланди.

С. РЎЗИМАТОВ.

ТИЛ — ДИЛ КЎЗГУСИ

Жамият ва табиатдаги ҳар бир нарсанинг ўз номи бор. Фан-техника тараққиёти туфайли янги-янги кашфиётлар бўлаяпти. Натижада янги номлар, атамалар юзага келяпти. Жўғрофик-ҳудудий номлар биз энг кўп учратадиган ва зарурат юзасидан мурожаат этадиганлари сирасига киради. Ўзбек тилига давлат мақоми берилгач, миллий қадриятларимизни қайта тиклаш мақсадида бундай номларни қайта кўриб чиқишга, шу муносабат билан улардан кўпларини ўзгартиришга киришилди.

Шуни таъкидлаб ўтмоқ керакки, жумҳуриятимизда маҳаллий ҳокимият идораларининг қайта ташкил этилиши бу муҳим ишни янада яхшироқ йўлга қўйиш имконини бераяпти. Бизнинг район ҳокимияти ҳузурида 23 кишидан иборат давлат тилини амалга оширишга кўмаклашувчи ва 25 кишидан иборат бўлган атамалар бўйича комиссиялар фаолият кўрсатмоқда. Комиссиялар таркибига эл-юрт орасида катта ҳурмат-эътиборга сазовор бўлган кишилар, зиёлилар, уруш ва меҳнат фахрийлари кирган. Биринчи комиссия ишига район ҳокимининг биринчи муовини Ғ. Эргашев, иккинчи комиссияга эса ҳоким муовини Т. Жалолов раҳбарлик қилмоқда. Ҳар иккиси ҳам ўз мажлисларини вақти-вақти билан ўтказиб туришади. Уларда комиссия ҳуқуқи доирасига кирувчи долзарб вазифалар кўриб чиқилмоқда ва тегишли тавсиялар қабул қилинмоқда. Атамалар комиссиясининг Ворошилов райони номини Сайхунобод деб, район маркази Верхневолинскни Сайхун посёлкаси деб ўзгартириш ҳақидаги тавсияси халқ депутатлари район Кенгаши сессиясида кўриб чиқилди. Бу ҳақдаги қарор аввало вилоят Кенгашининг сессиясида, сўнгра жумҳурият Олий Кенгашида тасдиқланди.

Комиссиямиз ўз мажлисларида М. Горький номли жамоа хўжалигини унинг биринчи ташкилотчиси ва узоқ йиллар давомида бошқарган марҳум Шариф бобо Раҳимов номи билан аташ тўғрисидаги масалани кўриб чиқиб, уни район Кенгаши сессияси тасдиғига тақдим этди. К. Маркс номли жамоа хўжалиги эндиликда Меҳнат Қаҳрамони, марҳум Қодирқул Султонов номи билан аталмоқда.

Шунингдек республика, вилоят атамалар комиссиялари таклифлари, тавсияларига мувофиқ районимиз хўжаликлари, аҳоли истиқоматгоҳлари, мактабларнинг номларини қайта кўриб чиқди. Свердлов номли жамоа хўжалиги бундан буён «Бирлашган», Куйбишев номли жамоа хўжалиги марҳум Турсунмат Ғуломов, «СССР 50 йиллиги» давлат хўжалиги «Янгиобод», «Ўзбекистон 50 йиллиги» давлат хўжалиги «Ўзбекистон» деб аталадиган бўлди. Шўрўзак қишлоқ кенгашининг Тельман истиқоматгоҳи бундан буён «Қаржау», Чкалов қишлоқ кенгашининг «Шамси» истиқоматгоҳи «Парпи ота», Иттифоқ қишлоқ кенгашининг «Победа» жамоа хўжалигидаги «Нижний Волинск» истиқоматгоҳи «Дўстлик», Ўзбекистон қишлоқ кенгашининг «Юксалиш» истиқоматгоҳи «Паймард» деб юритиладиган бўлди.

Бир қанча мактабларнинг номлари ҳам ўзгартирилди. Жумладан, 9-ўрта мактаб Қодирқул Султонов, 12-ўрта мактаб Бобур, 16-ўрта мактаб Абдулла Қодирий, 26-ўрта мактаб Аҳмад Яссавий, 29-тўлиқсиз ўрта мактаб Амир Темур, 13-ўрта мактаб Шароф Рашидов номи билан аталди.

Лекин атамалар комиссияси олдида ҳали жуда катта ҳажмдаги ишлар турибди. Аввало районимизда «Победа», «Қизил октябрь» жамоа хўжаликлари, «Социализм», «Партия XXVI съезди» асалчилик давлат хўжаликларининг номлари ҳали ўзгартирилганича йўқ.

Шунингдек, умумий таълим мактабларидан бир қисмининг номларини қайта кўриб чиқиш мақсадга мувофиқдир. Шундай дейишимга сабаб — бир хил номга эга бўлган иккитадан мактаб ҳам бор. Мисол: 6- ва 36-мактаблар Ҳамид Олимжон номи билан юритилаяпти.

Яна шуни ҳам айтиш керакки, болалар боғчаларининг номларини қайта кўриб чиқсак нур устига аъло нур бўларди. Нега деганда иккита ва ҳатто учта боғча битта ном билан аталади.

Яна бир масала. Бу ном бериш ёки амалдаги номни ўзгартириш ҳужжатларнинг тўғри ва ҳамма талабларга жавоб берадиган ҳолда тайёрланишига эришишдир. Афсуски, бу муҳим иш жуда катта қийинчиликлар эвазига амалга оширилаяпти. Ҳужжатлар нотўғри ёки юзаки тайёрланаётганлиги учун тегишли кенгашларнинг ижроқўмларига қайта-қайта қайтариб юборилмоқда. Натижада йиғилиш ўтказилгани билан бу ҳақдаги ҳужжат атамалар комиссиясига тақдим этилгунгача бўлган давр бир-икки-ой, баъзан эса бундан ҳам кўпга чўзилмоқда.

Энди жумҳурият, вилоят атамалар комиссиясига истагимиз: шаҳар, район атамалар комиссияларининг раислари, котиблари билан вақти-вақти билан семинар-кенгашлар ўтказилса яхши бўларди. Яна бир муҳим масала бу районда, шаҳарда бор жўғрофий ҳудудий номларнинг шу ҳудуддаги бошқа бир жойга қайта қўйилишига йўл қўймаслик. Афсуски, бу ҳолга ҳанузгача чек қўйилган эмас. Мисол: ўтган йили 10 сентябрь куни «Партия XXVI съезди» асалчилик давлат хўжалиги ишчи-хизматчиларининг йиғилиши бўлди. Унда 73 киши қатнашди. Йиғилишда хўжалик номини ўзгартириш тўғрисидаги масала кўрилди. Шу масала бўйича хўжалик раҳбари Б. Жўраев сўзга чиқиб, давлат хўжалиги номини «Сайхун» деб ўзгартириш ҳақида таклиф киритган. Бу таклифни бош ҳисобчи М. Мамараҳимов, иш юритувчи К. Саломов, бош муҳандис Ш. Мирзаев, асалчилардан М. Ражабова, Сотиболдиева, Саиджалоловалар қўллаб-қувватлашди. Ваҳоланки, районимизнинг номи Сайхунобод, район марказининг номи эса Сайхун қўрғони бўлса-ю, бу хўжаликка ҳам «Сайхун» номи берилса, буни тўғри деб ҳисобласа бўладими?

Қоғозга ёзилиб қолган яхши ном мангу умрдир. Шундай экан ҳар бир номни яхши ўйлаб, кўплашиб, кенгашиб қўяйлик. Уларни бўлар-бўлмасга ўзгартиравермайлик. Энг муҳими, бу масалада маҳаллийчиликка йўл қўймайлик. Токи янги қўйган номимиз ҳам, ўзгартирилгани ҳам узукка қўйилган кўздек муносиб бўлсин.

Холмўмин АЪЗАМОВ,
Сайхунобод район атамалар, давлат тилини амалга оширишга кўмаклашувчи комиссия котиби.

Зангиота районидаги «Наврўз» жамоа хўжалигининг иссиқхонасида иш қизғин. 8 гектар ерга помидор кўчатлари экиляпти. Омилкор деҳқонлар мазкур тармоқдан ҳам мўмай даромад олишмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Колхоз бошқаруви раиси Б. Фозилов, звено бошлиғи М. Пайзиев ҳамда иссиқхона мудири С. Самиғов ниҳоллар сифатини кўздан кечиришяпти. 2. Помидор кўчатлари ўтқазилмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ суратга олган.

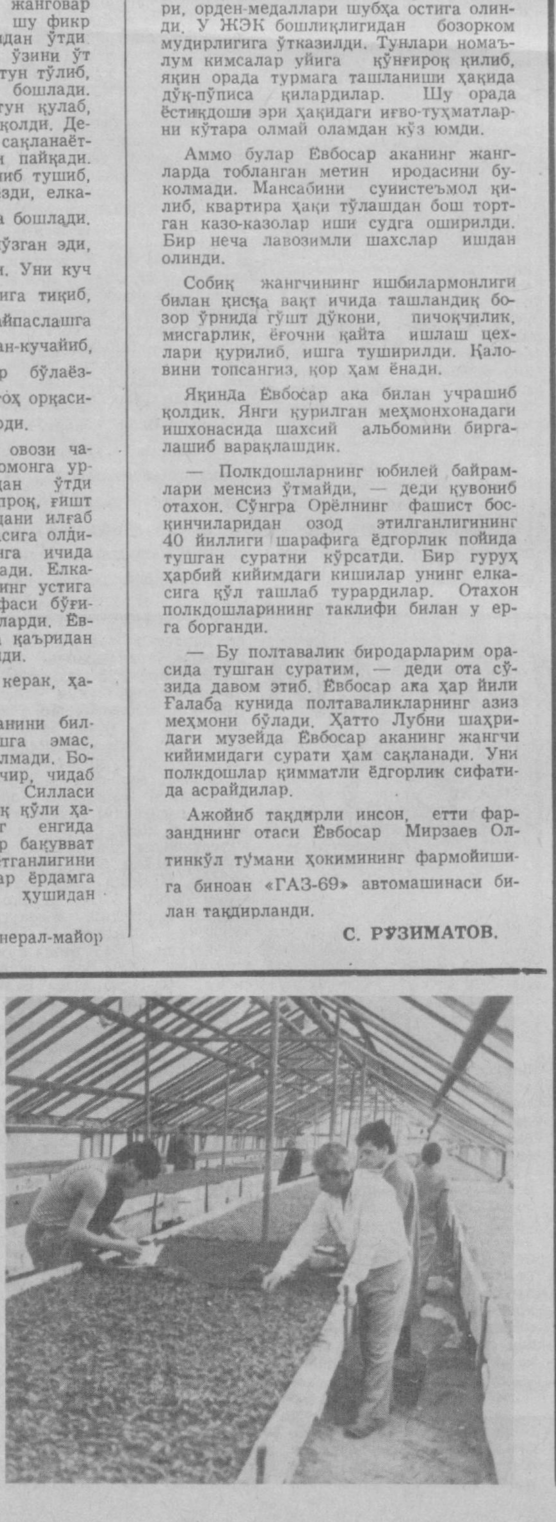

Ҳар соҳанинг ўз сардори бор

ЯНГИБОЗОР районидаги бақувват хўжаликлардан бири — «Бўстон» (собиқ «Октябрь 50 йиллиги») совхози директори Т. Матниёзов жиддий хасталаниб, лавозимидан бўшаш ҳақида ариза берганида район раҳбарлари мушкул аҳволда қолишди. Хўжаликни оёққа турғазиб, жамоа аҳлини фаровонлик томон муттасил етаклаб келган Тўли акадек тажрибали раҳбарга муносиб ўринбосар топиш осонми ахир? Зеро, кадр танлашда сал адашилса, ишлар чаппа кетиб, иқтисоди ночор хўжаликлар сони яна биттага кўпайиши аниқ...

Шу боис бўлса керак, Т. Матниёзовнинг директорликдан бўшаш тўғрисидаги аризасини олти ойгача ҳал этиш имконияти бўлмади. «Бўстон» совхози ишчи-хизматчилари ҳам, район раҳбарлари ҳам директор соғайиб, яна ишини давом эттиради, деган илинжда юришди. Лекин хўжаликни юксалтириш, жамоа аҳлини рўшноликка чиқариш йўлида кечган беҳаловат тунлар, тўхтовсиз «чоп-чоп», «югур-югур» натижаси ўлароқ юзага келган хасталик чекинишни истамасди. Ҳар хил дори-дармонлар, муолажалар деярли наф бермади. Шунга кўра директорликка номзод излашга киришилди.

У пайтлари, яъни бундан олти-етти йил аввал ҳар бир районда раҳбарликка номзодлар рўйхати бўларди. Район партия қўмитасида сақланувчи ва кўпчиликдан пинҳон бу рўйхатда Зариф Полвонов исми-шарифи ҳам қайд этилганди. Институтни битириб қайтган бу ёш мутахассис Амударё соҳилида янги ташкил этилган шоличилик совхозида участка агрономи, бўлим бошлиғи вазифаларида самарали фаолият кўрсатиб, ҳозир шу хўжаликда партия ташкилотига етакчилик қилаётганди. Ишчан, ташаббускор, одамлар билан тез тил топиша олади, лекин... тез қизишиб кетади. Бу ҳам аслида ишчанлиги, ўз вазифасига сидқидил ёндашиши туфайлидир. Ишга лоқайдлик, масъулиятсизлик ҳолатларини кўргандагина фиғони чиқади. Дарвоқе, виждонли киши бундай вазиятда хотиржам бўлиши мумкинми?

Хуллас, 33 ёшида З. Полвонов «Бўстон» совхозига директор этиб тайинланди. Бу хўжалик сабзавот, полиз, беда уруғи етиштиришга ихтисослашган бўлиб, аввалги директор Т. Матниёзовнинг оқилона раҳбарлиги туфайли ўн йилдан кўпроқ нуқул даромад кўриб келди. Ҳолбуки, бир қанча қўшни колхозлар сердаромад соҳа — пахтачилик билан шуғулланишларига қарамай, асосан давлатдан олинаётган қарз ҳисобига тирикчилик қилишарди. Бошқача айтганда, ишни ташкил этишда хатога йўл қўйилса, хўжалик иқтисоди издан чиқиб, жамоа аҳли олдида юзи шувут бўлишини янги директор жуда яхши англарди. Шу боис ҳам ишга астойдил киришди.

«Бўстон» совхози экин майдонлари оқвош, янтоқ, юлғун, қамиш макони бўлган шўр ерларни ўзлаштириш ҳисобига юзага келган. Куз-қиш мавсумида далаларнинг шўри яхшилаб ювилмаса, уруғ униб чиқмайди. Ниҳоллар текис ундирилган тақдирда ҳам сал эътиборсизлик қилинса, ёввойи ўтлар авж олиб кетади ёки экинлар қовжираб қолади. Шуни ҳисобга олиб, янги раҳбар агротехник тадбирлар ўз вақтида ва самарали ўтказилишига асосий эътиборни қаратди.

Бу борада назоратни кучайтириш билангина иш битмасди. Киши ўз ишидан манфаатдор бўлмаса, истаганча баҳона топиб, жон шунчаки диплом учун ўқийдиганлар, амал учун, бирор ёғлиқ лавозимни эгаллаш учун тиришадиганлар кўпайиб кетади. Бунинг натижаси ўлароқ маънавий разолат, ошна-оғайнигарчилик, порахўрлик, ошкора жиноий ҳаракатлар илдиз отади.

Бу иллатларнинг томирини қирқадиган бирдан-бир восита моддий манфаатдорлик тартибини изчил жорий қилишдан иборатдир. З. Полвонов буни дангалчасига шундай ифода қилди:

— Меҳнат қилган одам ҳақини олиши керак. Раҳбар учун бу оддий ҳақиқат. Агар ҳар ойнинг ўнинчи санасига ишчи-хизматчиларимизга маошларини бера олмасак, уйқум келмайди. Тинчимни йўқотаман. Шу сабаб бундай фавқулодда ҳолатнинг олдини олиш пайида бўламан, эҳтиёт чораларини кўриб қўяман.

«БЎСТОН» УФҚЛАРИ

Бермоқда. Чунончи, кейинги тўрт-беш йил мобайнида «Бўстон» совхози маҳсулот етиштириш юзасидан барча режа ва топшириқларни ортиғи билан уддаламоқда. Даромад ҳам шунга яраша мўмай бўлмоқда.

— Заводни лойиҳалаш, қуриш, унга ускуналар олиб келиш тарихини бир бошдан айтсам, нақ бир роман бўлади, — дейди З. Полвонов кулимсираб. — Шу заводни деб шахсан ўзим «КамАЗ» машинасида неча марта Тошкентга бориб, аёзли кунларда кабинада тунаганман. Очиғи, заводни қуриш учун бундан ҳам оғир машаққатларга тайёр эдим ўша пайтларда. Чунки пешона тери билан етиштирилган маҳсулотларимиз нобуд бўлаётганини кўравериб, пичоқ суягимга етганди... Ахир биз одамларни кечаю кундуз ишга сафарбар этиб, мўл ҳосил етиштирсагу, сўнг уни оёқости қилсак, буни қандай изоҳлаб бўлади? Шу сабаб тўқсонинчи йил аҳд этдимки, келгуси йили нима қилиб бўлса ҳам консерва заводи қурамиз. Акс ҳолда эл-юрт орасида бош кўтариб юрмаган маъқул... Хайрият, вақтида қимирлаган эканмиз. Ўтган йилнинг ўзида 400 минг сўмлик маҳсулот сотиб, завод қурилишига кетган харажатларни ошиғи билан қопладик. Бир йил кечикканимизда бундай заводни ўн миллион сўмга қуриш ҳам амри маҳол эди. Энди бўлса, завод биз учун яхши даромад манбаига айланди. Масалан, помидорни биз илгари Урганч консерва заводига юборардик. У ерда вакилларимиз кунлаб навбат кутиб ётишарди. Энди етиштирилган ҳосилни хоҳлаган пайтда ўз консерва заводимизга олиб келамиз. Заводимизда помидорни қайта ишлаш жараёнида унинг уруғини йиғиб олиб сотдик, шунинг ҳисобига 2 миллион сўм даромад қилдик...

Директор бевақт тагига тушган олмалар илгари увол бўлгани, бу йил эса уларни териб олиб заводда қоқи қилишгани, бошқа хўжаликлардан ҳам килосини икки сўм эллик тийиндан йиғиб келишгани ва энди қишда 50 сўмдан сотмоқчи экани тўғрисида ҳам тўлқинланиб гапирди. Олдинги йиллари қовуннинг ҳам уруғи олиниб, мағзи ва пўчоғи ташлаб юбориларди. Консерва заводи ишга тушгач, қовун қоқидан мураббо тайёрланаяпти.

— Ишнинг кўзини билган одамга бозор иқтисодиётининг қўрқинчли жойи йўқ, — дейди З. Полвонов. — Бизни она ер боқади, ундан меҳримизни аямасак бас. Хўжалигимизнинг иқтисодий кўрсаткичлари чакки бўлмаса-да, биз қарамоғимиздаги экин майдонларидан бор самара билан фойдаланмоқдамиз, дея олмаймиз.

Очиғи, райондаги етакчи хўжаликлардан бирининг раҳбаридан ўз ишига бундай танқидий муносабатни кутмаган эдик. Кейинроқ англадикки, ўз фаолиятига мана шу тарзда танқидий ёндашиш З. Полвоновга мунтазам иқтисодий юксалишга эришиш, янги имкониятларни қидириб топишда ёрдам бермоқда. Бу «Бўстон» давлат хўжалигида моддий фаровонлик тўхтовсиз ўсишига замин яратмоқда. Дарвоқе, совхоз қўрғонидаги барча хонадонларга табиий газ келтирилган, тоза ичимлик суви ҳам эрта-индин етказиб берилади. Куни кеча хўжаликнинг ўз даволаш ҳордиқ маскани ишга туширилди. Умумий маросимлар, байрамлар совхоз ҳисобига ўтказилади. Консерва заводи, таъмирлаш устахонаси, фермада ишчи-хизматчиларнинг овқати текин. Ҳар йили илғор ишчилар, мутахассислар совхоз ҳисобидан сайру саёҳатларга бориб қайтишади. Ёш келин-куёвлар, нафақахўрлар, ночор оилаларга кўрсатиладиган моддий ёрдам...

— Яқинда бир даврада баҳслашиб қолдик, — дейди пудратчи Ўрозбой Рўзимов. — Кимдир колхоз ва совхозларни тарқатиб юбориш керак, деди. Лекин шунча хонадоннинг бошини бириктириб, нонини бутун қилиб ўтирган хўжаликни бузиб, йўқ қилишдан нима фойда? Бу дўст одамнинг гапи эмас!.. Менимча, колхоз ва совхозларни эмас, балки уларга раҳбарликни эплай олмаётган кишиларни ишдан ҳайдаб, тадбиркор одамларни сайлаш керак. Ана ўшанда аҳвол тез ўнгланади...

Дарвоқе, раҳбарлик ҳам ўзига хос санъат. Лоқайд, ўз нафсидан бошқа нарсага боши оғримайдиган кимсалар ҳеч қачон бу санъатни эгаллай олмайди. Хорижда у ёки бу лавозимга даъвогарлар пухта элакдан ўтказилиб, сайлаб қўйилиши бежиз эмас. «Яхши ният — ярим давлат» деган нақлдан келиб чиқиб,— «Яхши раҳбар — ярим давлат» деган бўлардим.

Бу ҳикмат айни ҳақиқат эканини Янгибозор районидаги «Бўстон» давлат хўжалиги ва унинг раҳбари Зариф Полвонов тимсолида яққол кўриш мумкин. Шу маънода З. Полвоновни «ўрнидаги» одам деса бўлади. Зеро, йиллар давомида ўрнини тополмай у ёки бу жамоани орқага судраб келаётган раҳбарлар озми?..

қойитмаслик пайида бўлади, асосий даромадни четдан излайди. Шунга кўра ишни ташкил этишда манфаатдорликни тинмай ошириш асосий мезон қилиб олинди. Бунда ижара пудрати қўл келди. Хўжалик экин майдонлари шартнома асосида пудратчиларга бўлиб берилди. Ҳар кимнинг даромади қилган меҳнатига бевосита боғлаб қўйилди. Натижада ишга муносабат тубдан ўзгарди. Чунончи, илгари экинларни ўтоқ қилишдан ҳосилни йиғиштириб олишгача бўлган асосий тадбирларни амалга оширишда ҳашарчилар мунтазам жалб қилинган бўлса, ижара пудратига ўтилгач, бунга ҳожат қолмади. Ҳашарчиларга кетадиган харажатлар ҳам пул бўлиб миришкорнинг ҳамёнига туша бошлади.

— Шунга қарамай, 1985—1986 йиллари совхознинг даромадлари сарф-харажатлардан камроқ бўлди, лекин 1987 йилдан бошлаб иқтисодни тиклаб олдик, — дейди «Бўстон» совхози бош иқтисодчиси Йўлдош Жуманов. — Бунда ижара пудратига ўтиб ишлаш, барча ҳисоб-китобларни тўғри юритиш ўз самарасини берди. Одамларга меҳнатига яраша ҳақ тўлаш янада унумли ишлашга рағбат уйғотди.

Зеро, манфаатдорликда гап кўп. Қаерда иш ўлдажўлда олиб борилаётганига гувоҳ бўлсангиз, ўша ерда моддий манфаатдорлик оқилона йўлга қўйилмаганига шубҳа қилмасангиз ҳам бўлаверади. Аслида кишиларнинг хафсаласини пир қиладиган нарса моддий манфаатдорлик бир ёқда қолиб кишиларга унвони, амали, лавозимига қараб ҳақ тўланишидир. Бундай шароитда

Совхознинг қайси соҳасини олманг, барчасида моддий манфаатдорлик изчил жорий қилинганининг гувоҳи бўласиз. Ҳатто совхоз аълочи ўқувчиларга ҳам ўз ҳисобидан стипендия тайинлаган. Режани бажаргани ҳақида хушхабар келтирган бригадирга дарҳол 5000 сўм суюнчи пули берилади. Худди шундай энг кўп маҳсулотни элтган ҳайдовчига 5000 сўм мукофот белгиланган, иккинчи ўринни олганга — 4000 сўм, ва ҳоказо. Бевосита далада ишлайдиганлар учун ҳам рағбатлантириш тадбирлари пухта ишлаб чиқилган. Бирор тадбирни бошлашдан олдин хўжалик фаоллари йиғилишиб иш тартибини белгилаб олишади. Масалан, далаларни ҳайдаш лозим. Бош иқтисодчи ахборот беради. Айтайлик, бир сменада тракторчи 4 гектар ерни ҳайдаб берса, унга 40 сўм тўланиши керак. Директор шу юзадан кимда қандай фикр борлигини суриштиради. Ҳеч кимдан садо чиқмаса, албатта, нормани 2 ёки 3 гектарга туширади, ҳақини эса 70 ёки 80 сўмга кўтаради.

— Тўрт гектарни сифатсиз ҳайдагандан кўра икки гектарни кўнгилдагидек сурсин. 40 сўм бир кишининг тушлик овқатига аранг етади. Шундай экан, тракторчи оладиган ҳақ кунлик овқатига етмаса, у бола-чақасини қандай боқади? Уйини қандай тузатади? Қандай хўжалик юритади, рўзғор тебратади?

Чопиқ, суғориш, ҳосилни йиғиштириш, қисқаси, барча агротехника тадбирларини бажаришда ушбу тартибга қатъий риоя қилинади.

Ишнинг бундай ташкил этилиши ўз самарасини

Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЧАПЛАНГАН МУҲАББАТ

Америка Қўшма Штатларининг ҳар бир фуқароси ўз хонадони тўрида мамлакат байроғини сақлашидан фахрланади. Улар қаерда бўлмасин, ўзлари учун муқаддас саналган тимсолларнинг бошқалар томонидан камситилишига йўл қўйишмайди. Бу америкаликларнинг ўз давлат ва миллий рамзларига садоқати белгисидир.

Собиқ иттифоқ даврида ҳам шўро аскарлари қизил байроқни ўпиб қасамёд қилгани ёдимизда. Байрам кунлари эса империя байроғи бинолар пештоқига илиб қўйиларди. Умуман, давлат ва миллат рамзи саналган байроқ ҳамда гербни эъзозлаш ҳар қандай маданиятли жамиятга хос фазилатдир.

Ўзбекистонимиз мустақилликка эришиб, ўзининг миллий байроғи, герби ва мадҳиясига эга бўлди. Бундай бахтга осонликча эришмадик. Бу кунларга қанча-қанча қурбонлар ва йўқотишлар эвазига етганимизни ҳаммамиз пухта англашимиз лозим. Токи миллий байроғимиз кўтарилиб, мадҳиямиз янграганда, қалбимиз фахр ва ҳаяжондан ҳаприқиб, кўзимизда ёш қалқисин!

Бугунги кунда айримлар билиб-билмай Ўзбекистонимиз герби ва байроғи тасвирини сигарета, ароқ идишларга туширмоқдалар, ҳатто автобус, трамвай ва траллейбусларни миллий байроғимиз рангига бўяяптилар.

Эҳтимол, улар Ўзбекистонимизнинг мустақиллигини, унинг миллий рамзларини ташвиқ қилиб, ўзларича фахрланмоқчидирлар.

Бироқ миллий рамзларни бозорга солиш билан шуҳрат топишга уринаётган корхоналар бунинг ўрнига, ўз ишларини ўнглаш, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш борасида ўйласалар соз бўларди.

Абдумажид АЗИМ,
ЎзА мухбири.

Булунғур районидаги Ленин номли давлат хўжалигида яна бир янгилик содир бўлди: хўжалик марказида консерва заводи ишлай бошлади. Бу ерда ҳар куни 150 тоннагача помидор қайта ишланиб, ҳар бири 9 килограммли банкаларга жойланмоқда.

СУРАТДА: заводнинг илғор ишчиси Маъмура Ниёзова.

Т. ДАВЛАТОВ олган сурат.

ЙЎЛОВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА

Сўнгги пайтларда йўловчилар ташийдиган поездларга чипта харид қилиш масаласида ўта оғир вазият юзага келди.

Ўзбекистон Республикасидаги бошқа турдаги йўловчилар транспортига нисбатан энг арзон транспорт воситаси бўлмиш темир йўл транспортига ҳам етишиш қийин бўлиб қолди. Чунки сон-саноқсиз олғир чайқовчилар темир йўл кассаларида чипталар қолмаган бир пайтда уларни кўплаб сотиб олиб, кейинчалик уларни 3—4 баравар қимматроқ нархларда пулламоқдалар.

Аҳолининг кўпсонли илтимосларига биноан,

ТЕМИР ЙЎЛ
1993 ЙИЛ 15 ЯНВАРДАН БОШЛАБ
транспортда юриш чипталарини йўловчиларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар (паспорт, ҳарбий билет, хизмат гувоҳномаси ва ҳоказолар) **асосида сотишга ўтади.**

Йўловчиларнинг чиптаси ва ҳужжатидаги исми-шарифи бир-бирига мувофиқ бўлгандагина поездга чиқишга рухсат этилади.

ҲУРМАТЛИ ЙЎЛОВЧИЛАР! Йўл ҳужжатларини бегона шахслардан сотиб олманг! Фақат тўғри расмийлаштирилган чипта билангина поездда кетиш ҳуқуқига эга бўласиз.

САФАРИНГИЗ КЎНГИЛЛИ ЎТСИН!

Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси.

ҒИШТ КЕРАКМИ, МАРҲАМАТ

Инсон яралибдики, бунёдкорлик, қўним топган маконини обод қилиш туйғуси унга ҳамроҳ, ҳаёти мазмуни. Айниқса, халқимизда бу одат кучли. Азалдан иморат тиклашга иштиёқманд. У деҳқонми, ё зиёли —кимлигидан қатъий назар «бола-чақамга уй-жой қурсам, ватанлик қилсам» дейди. Шу ташвиш тугамайди, давом этаверади. Бу она заминда ҳаёт давом этаётганидан дарақдир, тириклик белгисидир. Бу — эртанги кунга умид, ишончдан нишона. Ёруғ дунёнинг қувончи, лаззати ҳам шунда!

Бозор муносабатига ўтиш даври ўнлаб корхоналарни танг аҳволга солиб қўйди. Жумладан, Янгийўлдаги ғишт заводларини ҳам. Ишлаб чиқариш ҳажми кескин пасайди. Маҳсулот таннархи қимматлашиб кетди. Оқибатда маошдан барака кўтарилди. Ишдан бўшашди, қўнимсизлик авж олди. Дард устига чипқондек, ушбу заводлар қувватдан кетганди. Боиси жиҳоз ва ускуналар ғоят эскирган, талабга жавоб бермайдиган ҳолга келган эди. Хўш, буёғига нима қилиш керак? Қандай йўл тутилса қийинчиликдан чиқиш мумкин? Уни ким эплайди? Шу каби саволлар мутасаддиларни жуда ўйлантириб қўйди.

Ниҳоят, бир тўхтамга келинди: Учала ғишт заводини аста-секин кичик корхонага айлантириш лозим. Энг мақбул йўл —уларни тадбиркорларга топшириш. Замон талаби шу! Дарҳақиқат, бошқа иложи йўқ эди. Бугун киришилмаса эртага аҳвол янада мушкуллашиши, эҳтимол тузатиб бўлмас хатолар рўй бериши мумкин. Катта-кичикнинг фикри бир жойдан чиқди: «Кичик корхонага раҳбарликни Шуҳрат Муҳамедов эплайди. Ишига пухта, ташкилотчи» дейишди. Ўшандаёқ ёш мутахассиснинг серташвиш кунлари бошланди.

— Осон эмаслигини ҳис этгандим, — дейди Янгийўлдаги «Бунёдкор» кичик корхонаси бошлиғи Ш. Муҳамедов. — Заводнинг номи қолганди. Корхона ҳудуди ташландиқ ҳолга тушган, ишни нимадан бошлашни билмасдим. Унинг устига «куним ўтса бас» деб юрганлар меҳнат маромини издан чиқаришга, янгиликларга тўсқинлик қилишга уринишди. Жиддий гаплашиб олдик, режаларимиз катта эканини тушунтирдик. Барибир, баъзилар олдинги даврни — жони қойимасдан куни ўтаверишини истарди. Шундай жойни излаб кетишди. Орадан ҳеч қанча ўтмай ҳамкасбларидан кечаётган ўзгаришларни, маош кўтарилганини эшитиб кўплари қайтишди. Демак, ҳаракатларимиз зое кетмаслигига одамлар ишонишди.

Дарвоқе, ҳозир маош, даромад тўғрисида суриштириш одат тусига кирган. Балки бунга бошимиздан кечираётган қимматчилик сабабдир. Ҳар ҳолда унинг ёмон томони йўқ. Одам шунга қараб хулоса чиқаради, бирни кўриб фикр, бирни кўриб шукр қилади. Агар саволингизга «бизда ойлик юқори» деган жавоб олсангиз, кўнглингиз кўтарилади. «Ҳарна мадад» дейсиз. Хаёлимдан нималар ўтаётганини бошлиқ сезди чоғи, саволимни кутмай жавоб қайтарди:

— Уч-тўрт ойдаёқ ўртача маошни 7—7,5 минг сўмга етказдик. Астойдил тер тўкаётганлар янада кўп олишаяпти. Тунги сменада ишлайдиганларга бепул овқат берилади. Ғишт пишириш осон эмас. Меҳнати оғир. Ишчиларга ҳар қанча ғамхўрлик қилса арзийди. Лекин масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Корхона шарафи, довруғи шунга боғлиқ. Бу сифат ва нарх масаласи. Биласиз, қурилиш материалларининг баҳоси ҳозир осмонга чиққан. Минг дона ғиштни фалон пулга олишга очиғи кўпнинг қурби етмайди. Аммо уй қуриши, орзу-ҳавас кўриши даркор. Халқимиз болажон, йилдан-йил бошпанага эҳтиёжи ортаверади. Шу боис имкониятларни топиб, маҳсулот таннархини арзонлаштираяпмиз. Элга нафимиз тегмаса унда кичик корхона очишнинг нима кераги бор? Айни пайтда маҳсулотимиз бошқа заводлардан чиқаётган ғиштнинг баҳосидан мингтаси 1—1,5 минг сўм арзон. Сифати ҳақида мана, буюртмачиларнинг ўзлари билан гаплашинг.

ТАДБИРКОРЛИК ДАВР ТАЛАБИ

Цехларни айландик. Сифат хусусида харидорлардан илиқ сўзлар эшитдик. Хўш, сифатга қандай эришилаяпти? Ангрен кўмир конидан каолин моддаси келтирилиб, тупроққа аралаштирилар экан. Қоришмадан тайёрланган ғишт ғоят пишиқ бўлади. Иккинчи фарқи — қорилган лой баландлиги саккиз ярим сантиметр қилиб кесилади. Иморат тез кўтарилади, қоришма кам кетади. Девор бўлар-бўлмасга нурамайди. 1992 йилнинг охирига келиб ойига корхона дарвозасидан чиқаётган маҳсулот 1,2—1,3 миллион донага етди. Яқин кунларда эса 1,5 миллионта бўлади.

Раҳбар минг дона ғишт бизга 3,4—3,5 минг сўмга тушаяпти, деганининг боиси бор. Ш. Муҳамедов биринчи кунданоқ қўшимча цехлар очишга эътибор қаратди. Тикув цехи ишлаб турибди. Қўлқоп ўзларидан чиқади. Қурувчи ва ишчига у кунда даркор. Бошқа ташкилотлар жуфтини 19 сўм 60 тийиндан сотиб олишаяпти. Дўконда эса 40 сўм. Янги йилдан у ерда коржома кийимларни тикиш йўлга қўйилади. Пайванд сим тайёрлаш цехи ишга тушди. Одатда ғишт заводларида алюмин токча (устига хом маҳсулот терилиб, иссиқхонага киритиладиган таглик) чидамайди. Тез синади. Шу нарса энди ўзларида қайта қуйилиб, эски ҳолига келтирилаяпти. Двигател ўраш цехи эса корхонани катта харажатдан халос этди. Илгари битта куйган двигателни қайта созлатишга минг сўм кетарди. Энди эса юз сўмга тушаяпти. Булар ишлаб чиқариш ҳажмининг ошишида, маҳсулот таннархи арзонлашишида асосий омилдир. Хуллас, тадбиркорлик билан узоқни кўзлаб иш юритиш аста-секин ўз самарасини кўрсатмоқда.

Иш қизиганидан қизийди. Одамларнинг қўли қўлига тегмайди. «Тандир»дан янги чиқаётган ғиштлар пешма-пеш буюртмачиларга жўнатилаверади. Суҳбатдошим, кичик корхона бошлиғининг ўринбосари Ҳусанбой Каримов, уста А. Рисқулов, слесарлардан Ф. Бердиев, А. Муродасилов ва З. Муталиева, С. Умаров, Ф. Пўлатовдек жонкуярлар ҳақида фахрланиб сўзлайди. Корхонани кенгайтириш, сауна, профилакторий қуриш, ёрдамчи хўжалик ташкил этишга киришишганини ҳикоя қилади. Кейин шундай деди:

— Ҳукуматимиз раҳбарлари ишбилармонликка, кичик корхоналар очишга кенг имкониятлар яратишди. Унинг афзалликларини амалда исботлашимиз шарт. Мақсад, элга манзур маҳсулот чиқариш. Бундан буён бизда ҳам кимнинг моли арзон ва сифатли бўлса, ўша ютади.

У тўғри айтди. Насиб этса, яқин йилларда юртимизда шундай бўлажак.

Б. РАВШАНОВ.

АЧЧИҚ САБОҚ

Ўзбекистон бедарвоза эмас

Республикамиз ҳудудидан товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетишни назорат қилувчи ташкилотларнинг тузилганига унча кўп бўлгани йўқ. Лекин уларнинг саъй-ҳаракатлари натижасида кўпгина моддий неъматларимиз ўз эгасига насиб этмоқда. Бу борада Қашқадарё вилоятида айниқса, ибратли ишлар қилинаётир.

— Бошқармамиз хизматчиларининг асосий вазифалари, — дейди Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси Қашқадарё вилоят бошқармаси бошлиғининг биринчи муовини, милиция полковниги Ниёзмурод Рўзимуродов биз билан суҳбатда, — Ўзбекистон ҳудудидан моддий бойликларнинг қонунсиз олиб чиқиб кетилишига йўл қўймасликдан иборат. Бу билан республикамиз ички бозорини барқарорлаштиришга ўз ҳиссамизни қўшамиз.

Айни пайтда бошқармага тегишли жойларда постлар ишлаб турибди. Уларнинг ҳушёрлиги туфайли биргина ўтган йилнинг декабрь ойида 2 миллион сўмлик неъматлар вилоятда ушлаб қолинди. Ўтган йилнинг иккинчи ярмида эса 30 миллион сўмлик товар-моддий бойликлар нопок кишилар томонидан республика ташқарисига олиб чиқиб кетилишидан сақлаб қолинди. Бу борада Қарши темир йўл бўлинмаси қошидаги «Қарши—Дўстлик» магистраль йўлида жойлашган назорат постлари ходимларининг олиб бораётган ишлари диққатга сазовордир. Яқинда биз назоратчилар билан жойларда бўлиб, бу борада амалга оширилаётган ишлар билан танишдик.

...Кеч соат 16.30. Қарши темир йўл шоҳбекатида одам гавжум. Шу пайт темир йўл радиосидан навбатчи 196-«Ашгабад-Термиз» маршрути бўйича қатнайдиган йўловчи поездининг келишини маълум қилди. Ҳамма вагонларга томон ошиқди.

Суриштирувчи нозир Парда Келдиёровнинг диққатини шошилиб вагон томон ошиқаётган, қўлидаги юклари шубҳали кўринган йўловчи тортди. Нозир ўзини таништириб, юкни назоратдан ўтказиш кераклигини айтганда йўловчининг юзида ажиб бир ўзгариш пайдо бўлди. Маълум бўлишича, юк фуқаро Сирожиддин Ҳасановга тегишли бўлиб, унда «Весна» маркали оқ-қора тасвирдаги бир дона телевизор бор экан. Фуқарога республика ҳудудидан товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетиш қонунлари тушунтирилди. Лекин нозирлар қанчалик тушунтиришмасин С. Ҳасанов телевизорни Туркманистон жумҳуриятидаги қариндошига совға қилиб олиб бориш ниятидан қайтмади.

Тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилди. Телевизорни қонунсиз олиб чиқиб кетаётганлиги учун С. Ҳасанов жарима тўлади.

Назорат постига иккита хўжалик сумкаси кўтарган бақувват йигитни бошлаб келишди. Сумкалар кузатилганида хотин-қизларнинг 14 жуфт қишки этиги билан 2,5 метрли қимматбаҳо мато борлиги маълум бўлди. Асли Сурхондарё вилоятининг Денов шаҳрида истиқомат қилувчи Михраж Мирзаев йўл харажатларини «чиқариш» мақсадида қўшни Душанбе шаҳрига бораётганлигини очиқ-ойдин айтди. Иккала сумкада 37 минг сўмлик маҳсулот борлиги аниқланди. Йўловчи 200 сўм жарима тўлади. Ушлаб қолинган моллар эса давлат фойдасига ўтказилди.

Бошқарма бошлиғи, милиция полковниги Тошпўлат Одилов билан галдаги вазифалар хусусида суҳбатлашиб турганимизда эшик тақиллаб, милиция лейтенанти Нормат Санаев киришга рухсат сўради.

— Ўртоқ бошлиқ, маълумот беришга рухсат этинг.

— Марҳамат!

— «Қарши-Керкичи» айланма йўлида бораётган иккита «КамАЗ» маркали автомашинада қонунсиз равишда олиб чиқиб кетилаётган 8 тонна 780 килограмм олмани ушлаб қолдик. Ҳозир автомашиналардаги олма Қарши шаҳар чакана савдо комбинатига қарашли омборхонага туширилмоқда.

— Раҳмат, сизга!

Биз автомашиналарнинг тегишли ҳужжатларини расмийлаштираётган назоратчилар билан суҳбатни давом эттирдик:

— «Қарши-Керкичи» айланма йўлидан бораётган юк автомашиналари диққатимизни тортди, — дейди Бахтиёр Ҳақбердиев. — Биз автомашиналарни кузатдик. Юклар тўғри Туркманистон жумҳуриятига қараб йўл олди. Машинани тўхтатиб, ҳужжатларни сўраганимизда улар гўёки йўлдан адашиб қолганликларини рўкач қилиб, саволимизга савол билан жавоб қайтаришди.

Машиналар назорат постига олиб келинди. Ҳужжатлар расмийлаштирилиб, маҳсулотнинг Ўзбекистон республикасидан олиб чиқиб кетилишига йўл қўйилмади.

Юк эгалари билан суҳбатлашдик:

— Самарқанд вилоятининг Паст Дарғом районидаги «Комсомол» жамоа хўжалигиданмиз, — жавоб беришди Ғофир Эшмуродов билан Илёс Бекмуродовлар.

— Биз Бухорога бораётиб, йўлдан адашдик.

Ҳа, «адаш»ганларга божхона ходимлари тўғри йўл кўрсатишди. Бундай ҳолатлардан фақат улар эмас, балки бошқалар ҳам сабоқ олишлари керак.

Ҳа, Ўзбекистон бедарвоза эмас. Мустақил республикамизнинг пойдеворини мустаҳкамлаш, унинг моддий бойликлари халққа насиб қилишини таъминлаш биргина божхона ходимларининг иши эмас. Бутун республикамизда истиқомат қилаётганлар бир ёқадан бош чиқариб, олғирлар пайини қирқишга кўмаклашсагина насибамиз ўзимизга буюради. Эл дастурхони тўкинлашиб, мамлакат бойлиги ортаверади.

Шавкат СУЛТОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТДА: назоратчилардан Абдуназар Қурбонов ва Неъмат Тўраевлар қонунсиз олиб чиқиб кетилаётган олмали қопларни кўздан кечиришмоқда.

Муаллиф олган сурат.

Севимли адиб Ойбек таваллуди кунига

АЛЛОМА РУҲИ ШОД

1948 йили ҳазрат Алишер Навоийнинг 500 йиллик тантаналарига кўп меҳмонлар қатори Андижондан Маҳжурий домла ва Абдулҳамид Хуррамлар ҳам таклиф этилдилар. Таклифнома олган шоирлар бир жиҳатдан беҳад хурсанд бўлсалар, бир жиҳатдан ғамнок эдилар, чунки бу тантанага бориш учун на йўлкира ва на тузукроқ кийимлари бор эди. Уларнинг бу ҳолларидан хабар топган ёш дўстлари Аҳмадрафиқ Қамбаров поездга иккита чипта олди ва шоирлар ҳузурига бориб:

— Абдулҳамид ака, мен Тошкентга бориш учун иккита чипта олиб қўйгандим, энди боролмайдиган бўлиб қолдим, шеригимнинг ҳам ҳозир боришга вақти йўқ экан, чипталар қуйиб қолмасин. Сизлар ҳазрат Навоий тантаналарига боришингизни эшитиб, бу чипталарни олиб келдим, — деди.

— Эй, Аҳмадрафиқ, кўп ажойиб йигитсиз-да! Лекин сал ёлғон қўшдингиз. Сиз яқинда Тошкентга мажлисга бориб келдингиз, шекилли? Хўш, майли, раҳмат, барака топинг, — жавоб берди Хуррам ва бироз ўйланиб ҳижолатомуз, — ҳазрат юбилейига борсак улуғ иш бўларди, аммо.., — шоир ўзи ва Маҳжурийнинг эски кийимларига тикилди.

— Қаранг, Муҳаммадхон ака, Абдулҳамид ака, дадам билан ўзимга каламенкадан иккита шим-халат тиктиргандим, бизга тўғри келмай нима қилишни билмай тургандик, ҳали кечқурун олиб келаман, биз учун ҳам Навоий тантаналарида қатнашиб келасизлар, — ялингандай сўз қотди Аҳмадрафиқ.

— Ҳа, борсак яхши бўларди. Тўй баҳонаси билан дўстларимизни ҳам кўрардик. Анчадан бери Собир Абдуллоҳ, Ҳабибий, Сайфий, Зуҳур полвонларни кўрмадик. Аммо қандай бўларкин, чипта, кийимлар... Сиз яна бизни алдаяпсиз шекилли, — кулди Маҳжурий.

Хуллас Аҳмадрафиқ Қамбаров уларни кўндирди, эртасига Тошкентга кетадиган бўлишди. Маҳжурий қараса оёғидаги пойафзали билан бундай тантанага бориш ноқулай. Шошилиб, қишлоқда турувчи ўғлининг этигини олиб келди... Шундай қилиб улар Тошкентдаги тантаналарда қатнашдилар, дўстлар билан учрашдилар.

Шу кунларда Ғафур Ғулом ўзига хос тантилиги ва топқирлиги билан Маҳжурийни шарқ мамлакатларидан келган олимлар, адиблар билан учраштириб, суҳбат ташкил қилмоқчи бўлибди. Форс, араб тиллари ва адабиётини жуда яхши билган, кўриниши ҳам олдинги зиёлиларни эслатувчи Маҳжурийни ўн тўққизинчи аср ўзбек миллий либосида, ўша замон зиёлилари кийимида суҳбатга олиб бормоқчи бўлибди. Маҳжурийни бунга деярлик кўндирибди, кийимларни топдирибди. Ҳамма нарса тахт бўлганида, ҳар эҳтимолга қарши, маслаҳат учун дўсти Ойбек домлага қўнғироқ қилибди. Ўз ғоясини одатига кўра сал мақтаниш оҳангида тушунтирибди.

Ойбек дўсти Ғафур Ғуломнинг сўзларини диққат билан эшитиб, мулойимлик ила ўз фикрини билдирибди:

— Дўстим, сиз жуда яхши ўйлабсиз. Маҳжурий, Сайфий, Боқий, Ҳабибий каби шарқ шеърияти билимдонлари хорижий меҳмонлар — олимлар ва шоирлар билан учрашиб, суҳбат қурсалар фойда кўп бўлади. Аввало бизда ҳам шарқ адабиётини жуда яхши билувчилар борлигидан меҳмонлар воқиф бўладилар. Сўнг бу суҳбатлардан кекса шоирларимиз ҳам баҳраманд бўладилар, янги таассуротлар оладилар. Аммо Маҳжурийга ўн тўққизинчи аср либосини Фурқат, Муқимийлар кийгандай кийгизилса, ғалат туюлмасмикан? Шаҳарда бундай кийинганлар бўлмаса-ю Маҳжурий ғайри оддий кийиниб олса? Гап кийим қандайлигида эмас, бош қандайлигини биласиз-ку. Ўйлаб кўринг, — дебди.

Ғафур Ғулом Маҳжурийга маъюс тикилиб:

— Ойбек ажойиб одамда! Ҳеч эътироз билдирмай, яхши маслаҳат берди. У тўғри айтади. Тақсир, суҳбатга шу каламенка халатингизда бораверасиз, шекилли, — дебди.

...Тантаналар тугаб, уйга кетиш вақти келганида яна йўлкира масаласи кўндаланг бўлибди. Дўстлар аҳволини яхши тушунган Ғафур Ғулом бир баҳона билан уларни Ёзувчилар уюшмасига олиб келибди ва «Ойбек домла билан хайрлашиб кетинглар», дебди. Бирга Ойбек домла ҳузурига киришибди. Бироз суҳбатдан сўнг меҳмонлар хайрлашишга ўринларидан турганларида Ғафур Ғулом:

— Тақсирлар сафарнома — командировкангизни тўғрилаб, қўл қўйдирдингизми?— деб сўрабди.

Ҳеч қандай командировкадан хабарлари йўқ шоирлар бир-бирларига ҳайрон тикилишибди. Шунда зийрак Ойбек домла:

— Ҳа, дарвоқе, сизлар махсус чақиртирилгансиз. Ҳозир хатони тузатамиз. Мен билан бухгалтерияга юринглар. Қаранг, яхши ҳам Ғафур эслатди, —деб Маҳжурий ва Хуррамларни бухгалтерияга олиб кириб, ҳужжатларни расмийлаштириб, пул олиб берибди.

Бу воқеаларни менга шоир Абдулҳамид Хуррам айтиб берган эди.

Урфон ОТАЖОН.

* * *

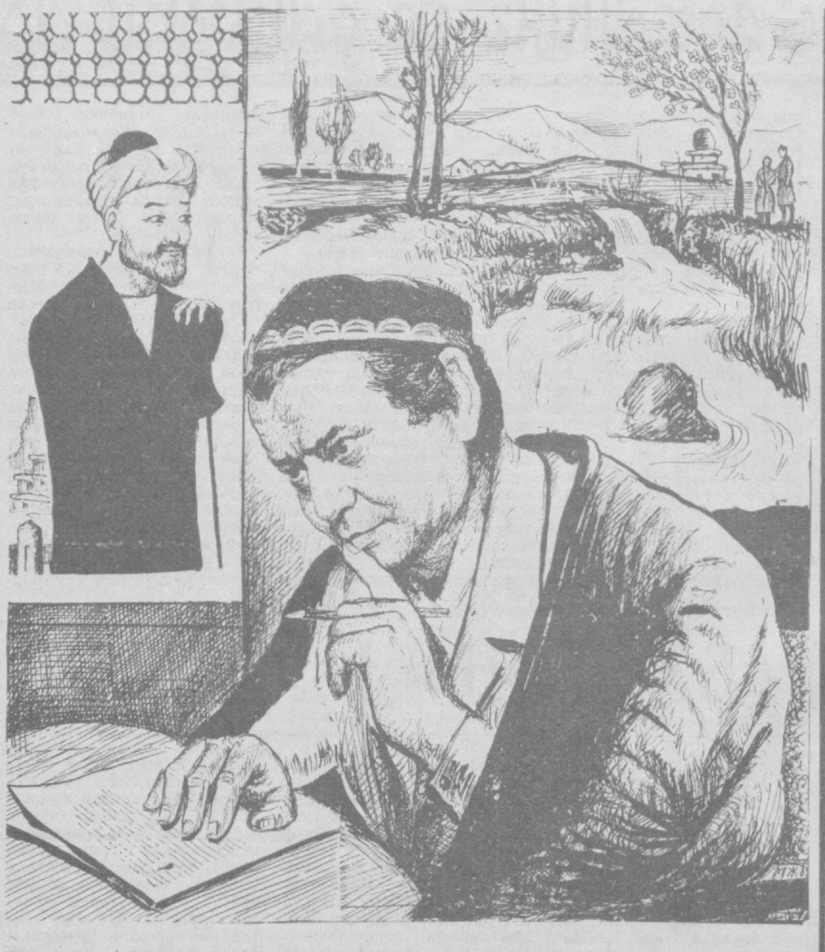

● Мусаввир Маҳмуд ЖЎРАЕВ.

Шинғил ҳикоятлар

ШАЙТОНДА ИЙМОН БОРМИ?

Бировнинг менга айтган бир оғиз аччиқ гапи етти қават теримдан ўтиб, баданимни тешиб кетган эди. Мана 70 йилдирки, ҳали-ҳали унинг доғи бор. Воқеа бундай бўлган: ҳамкасбим мудом мендан сигарета сўраб олиб чекар эди. Бир кун сўраганида «йўқ» дедим. Шунда у ғазабидан «Бу кишидан сигарета сўрагандан кўра шайтондан иймон сўраган яхши» деган эди.

Ҳа, текинга ўрганган одам шайтондан иймон сўрашдан ҳам тоймайди.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ДАРСИ

Мактабни текширишга борган заҳотиёқ жисмоний тарбия дарсига кирмоқчи бўлдик.

— Дарс дастури билан танишсак бўладими? — сўрадик муаллимдан. — Бугун нима ўтасиз?.

— Э, физкультурага ҳам план керакми?

— Планингиз йўқми?

— Йўқ.

Синфга кирдик. Муаллим ўқувчиларга юзланди:

— Бугун дарсимиз чопиш. Ким 100 метрни 8 секундда чопиб ўтса баҳоси беш, 10 секундда чопса тўрт, 12 секундига —уч, қолганларига икки баҳо. Қани, ташқарига марш.

Икки бола 100 метрга югурди.

— Неча секунд? — сўрадик муаллимдан.

— 8 секундда, домла, бала, баҳоси беш.

Муаллимнинг ёнига бориб, қўл соатини кўрсак, шўрлик соатнинг дақиқани кўрсатадиган милига қараб турган экан. Ўша болаларни қайта югуртирганимизда соатнинг майда мили 16 ни кўрсатди. Бу сафарги баҳо «2» бўлди.

Шу орада дарсни тўхтатиб, ичкарида ўқитувчи билан суҳбат қурдик.

— Э, биродар, — дедик ўқитувчига. — 100 метрни 8 секундда босиб ўтадиган рекордчи дунёда ўзи йўқ. Бунақада асосий мутахассислигингиз бўлган жуғрофияни ҳам чалкаштирасиз шекилли?

Қурбон БАДАЛИЙ.

ТУРФА ОЛАМ

● СОБИҚ совет раҳбари Никита Хрушчев айни «совуқ уруш» авж олган пайтда Британия бош вазири Гарольд Макмилланга маҳфий мактуб йўллаб, уни Америка билан алоқани ўзишга ва СССР билан ўзаро ҳужум қилмаслик тўғрисида битим тузишга даъват этган. Ана шу ҳужжатнинг нусхасини қўлга киритишга муваффақ бўлган Лондонда чиқадиган «Обсервер» рўзномаси бу ҳақда хабар қилди.

Макмиллан мазкур хатни ўта муҳим ва маҳфий деб ҳисоблаб, бу ҳақда ҳатто ўз маҳкамаси аъзоларига ҳам лом-мим демаган. Бироқ у АҚШ Президенти Дуайт Эйзенхауэрга бу ҳужжатни совет раҳбарларининг содда, шубҳали ва беадаб фикрлаш намунаси сифатида кўрсатган.

● БИР НЕЧА давлатлар ГФР ҳукуматидан миллатчи гуруҳларнинг ҳужумлари оқибатида ўзларининг Германиядаги дипломатик ваколатхоналарига етган зарар учун товон тўлашни талаб қилдилар. Бонида чиқадиган «Бильд» газетасининг таъкидлашича, бу зарарнинг баҳоси 5,6 миллион маркани ташкил этади. ГФР ташқи ишлар вазирлигининг расмий вакили бу хабарни тасдиқлади ва Туркия, Югославия Иттифоқ Республикаси ва Эрон бундай талабнома юборганини айтди.

Бир пиёла чой баҳона

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

Кекса юрак мавжлари

ҚУВОНТИРАР КЎЗЛАРНИ

Қувонтирар кўзларни Шаҳрисабз атласи,
Мафтун қилур сизларни Шаҳрисабз атласи.
Уни силаб кўрсангиз бир ёқимли, бир майин,
Эслатур ой юзларни Шаҳрисабз атласи.
«Пахтаой», «Чарос» ял-ял тунлар товланса нурда,
Лол қилур юлдузларни Шаҳрисабз атласи.
«Шаҳмати»-ю, «Оқ-қора», «Космос» хили товланиб,
Кўркам қилур қизларни Шаҳрисабз атласи.
Эй Тўра, қадимий Кеш ҳунармандлар юртидир,
Қувонтирур кўзларни Шаҳрисабз атласи.

Тўра ЖУМАН.

Осмон унин элади,
Ерни қорга белади.
Борлиқ кийди оқ либос,
Сайр қиламан, десанг, соз.
Қай томонга боқсанг—қор,
Ҳаво тоза, беғубор.
Қор босгандек оламни,
Бардам қилар одамни.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ олган сурат.

БИЛИБ ҚУЙГАН ЯХШИ

БУЙРАК ТОШИ ВА БОДИ

(Юсуфийдан).

Буйрак ичра мавжуд бўлса тош,
Найзадек санчилса, қолмаса бардош,
Темиртикан суви тош кули ила
Наҳорда ичилса, сиҳати йўлдош.

* * *

Маълум бўлса буйрагингда бод,
Туз, кепак қиздириб, босишни ол ёд.
Бемор зидак бўлса, ҳар кун эрталаб
«Мой усул» ичса, дили бўлар шод.

«Мой усул» арабча бўлиб, томирлар суви маъносини англатади. Уни тайёрлаш усули: тўрт ўсимлик — бодиён, кашнич (петрушка), шовул ва қорачайр томирларидан бир мисқолдан (4 грамм) олиб, бир пиёла сувда ярми қолгунча қайнатилади. Сузиб тозалаб, ўн мисқол асал қўшиб ичилади.

Тўпловчи: Ш. ШОИСҲОҚОВ.

ОНА ЮРТИМ ОМОН БЎЛСИН

Она юртим омон бўлсин,
Хонадонлар нурга тўлсин.
Озодликка чиқдинг юртим,
Доим йўлинг равон бўлсин.
Юртим ёруғ бўлсин юзинг,
Порлаб турсин бахт юлдузинг.
Нурни сочиб олтин кўзинг,
Меҳринг бизга аён бўлсин.
Бугун йўлларинг нурафшон,
Тупроғинг зар-маъданга кон.
Халқинг марддир, моҳир боғбон,
Пок ниятинг достон бўлсин.
Ўзинг менинг шараф-шоним,
Она юртим жонажоним.
Мен Расулинг, сен давроним,
Сенга қойил жаҳон бўлсин.

ҚАЙНОНАМ

Кўча хандон, уйда зиндон қайнонам,
Сўзи совуқ, феъли ёмон қайнонам,
Тирноқдан кир излар ҳамон қайнонам,
Менга тинчлик бермас бир он қайнонам.
Ғурбат билан ўтар доим ҳар куним,
Ишларимда ҳатто йўқдир бир унум.
Фароғат-ла ўтмас ҳаргиз ҳеч туним.
Қачон бўлар оромижон қайнонам.
Набирасин уриб-сўкиб қарғайди,
Қовоғига қараб юзим сарғайди.
Ўз феълидан ўзи шодон яйрайди,
Сўзи совуқ, аччиқ забон қайнонам.
Бу Расулий дардин этди хўп баён,
Яхши бўлмоғлиги унингдир гумон.
Қачонгача рангим бўлади сомон,
Кун бермайди менга ҳамон қайнонам.

Султон РАСУЛИЙ.

БЎШ ВАҚТИНГИЗДА

Шахмат бурчагини спорт усталигига номзод Анвар ИНОҚОВ олиб боради.

Оқлар бошлаб ютадилар.

БОШҚОТИРМА

Ушбу бошқотирмада Ўзбекистон халқ шоири Муҳаммад Алининг «Биринчи январь» шеъридан тўрт мисра яширинган.

I. 13. 21. 5. 3. 22. 10. 11. — Арча безаги.
II. 1. 3. 7. 12. 18. 19. — Янги йилнинг биринчи ойи.
III. 9. 12. 14. 11. — Умумбашарий инсонлар.
IV. 20. 12. 18. 5. 17. 23. 12. — Беайб, тўла-тўкис инсон.
V. 25. 24. 15. — Қиш олди фасли.
VI. 4. 12. 2. 9. 5. 1. — Ўзбекистон Олий Кенгашининг XI сессиясида қабул қилинган мусиқий рамз.
VII. 16. 6. 8. 10. 3. 5. 1. — Қишда ҳам хоналарда ўсадиган ўсимлик.

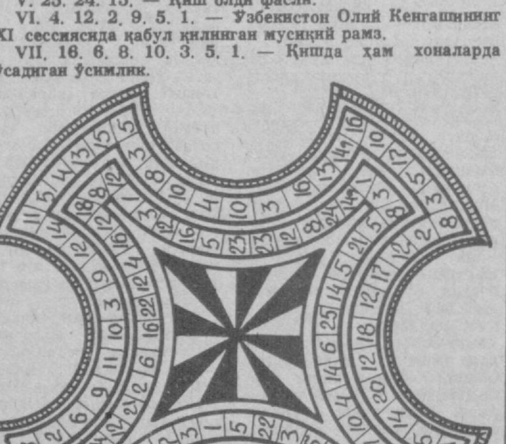

Тузувчи: Фаёз АБДУҚАҲҲОР ўғли.

ДОВЮРАК ЭР

Ҳангома

Эр-хотин зимзиё уйда басмабасига ҳуррак отиб ётишарди. Меҳмонхонада нимадир тарақлади. Тиқ этса чўчиб тушадиган Одинахон эрига маҳкам ёпишганча туртиб шипшиди:

— Дадаси! Ҳой, дадаси! Туринг! Вой, туринг тезроқ! Шўримиз қуриди!

— А?! Нима қуриди?

— Секин! Анови хонада биров бор. Қулоқ солинг-а. Ўғри шекилли?

Одинахоннинг гапини тасдиқлагандай меҳмонхонада чинни идишнинг чил-чил синган овози эшитилди.

— Ана, дадаси! Вой, ўрнингиздан турсангиз-чи бундоқ! Чироқни ёқайми?

— Балони ёқасанми? — жеркиди паст овозда Матқобул ён хона эшиги сари битта-битта босиб боракан. — Ошхонадаги кетмон дастани олиб ке! Ошпичоқниям!

Ошпичоқ ва таёқ билан қуролланиб олган Матқобул дадилланиб, атайин икки-уч томоқ қириб олди-да, эшик дастасини ўзига маҳкам тортган ҳолда ичкарига дағдаға қила бошлади:

— Ҳой кимсан? Чиқ буёққа? Жонингдан умидинг бўлса, чиқ! Аммо қочиб қутуламан, деб пайт пойлаб турган бўлсанг, чучварани хом санабсан! Чивин ҳам соғ чиқолмайди бу уйдан! Ҳа-а, яхшиликча чиқсанг-чиққанинг, бўлмаса ўзингдан кўр: ҳозир ичкарига кираман-у, терингни шилиб, гўштингни қиймалаб ташлайман!

Матқобул ўз «сиёсати»нинг натижасини кутиб, қулф тешигига қулоқ тутди. Ичкаридан ҳадеганда жавоб бўлавермагач, ошпичоқни баланд кўтариб, ўшқиришга тушди:

— Ҳой, виждонсиз? Ўғирлик қилгандан кўра гузарга бориб, тиламчилик қилгин эди! Ҳаммоллик қилгин эди! Қушхонага бориб, без тергин эди, занғар! Орият, диёнат, номус деган нарса борми сенда? Шу йўл билан бола-чақа боққандан кўра ўлганинг яхшимасми?

Эрининг гапдан тўхтаб, яна ичкарига қулоқ тутаётганини кўрган Одинахоннинг жаҳли чиқди:

— Ҳозир насиҳатгўйлик қиладиган пайтми, дадаси?! Қўлга туширишнинг пайида бўлинг! Ё қўшниларни чақирайми? Мелисагаям хабар қилишади.

Матқобул «қизим сенга айтаман, келиним сен эшит» қабилида, овозини баланд қилиб, хотинига деди:

— Қўшниларни чақириб, мелисага хабар бериб, овора бўлиб юрасанми, онаси! Битта ҳезалак ўғрига бас келолмасам, нима деб бош кўтариб юрибман бу дунёда?! Жони ширин бўлса, ўзи бўйин эгиб чиқади, деб турибман, холос! Биласан-ку, эгилган бошни қилич кесмайди. Ҳой, ўғри! Эшитаяпсанми? Ўнгача санайман. Шунинг ичида чиқсанг-омон қолганинг, чиқмасанг кираман-у, ё бир мушт уриб, абжағингни чиқараман ё қорнингни ёриб, ичак-чавоғингни бўйнингга осиб қўяман! Бошладим: би-ир! Икки-и! Уч! Тў-ўрт...

— Худо кўрсатмасин, ўғри битта эмас, икки-учта бўлсачи? — шипшиди Одинахон эрининг пинжига кириб.

Матқобул санашни эсдан чиқариб, яна «сиёсат»га ўтди:

— Ҳой, номардлар! Нечта бўлсанг ҳам чиқларинг бу ёққа! Шердан қочган қуёндай писиб ётмай, чиқ! Менга деса бешта бўлмайсанми? Ўнта бўлмайсанми? Ҳар бирингни пашшадай эзғилаб ташлайман!

Ичкарида бир нарса тап этди. Орқасидан кўрпа ағдарилганга ўхшади.

— Ана, дадаси, кўрпаларни олиб ташлаб, сандиқни очишмоқчи! Нима қилдим энди, а? Бор бисотимиз ана шу сандиқда! Шунақаям безбет ўғри бўладими-я! Эшикни очиб қаранг-чи!

Эр кетмон дастани янаям маҳкамроқ тутган ҳолда ошпичоқ ушлаган чап қўли билан эҳтиёткорона эшикни қия очди. Очиши ҳамон остонада иккита чўғ кўзга ташланди, айни пайтда мушукнинг норози овози эшитилди:

— Миё-ов..

— Вой ўлмасам, дадаси! Ўғри деганимиз ўзимизнинг бароқ экан-ку?!

— А?!

— Пишт! Ҳа, одамни қўрқитмай ер ютсин сени!

Эрининг тахта бўлиб турганини кўрган хотин унинг қўлидан кетмон дастани олиб, енгидан тортди:

— Юринг энди, дадаси. Юрагим қинидан чиқиб кетаёзди-я. Аммо-лекин, дадаси, тан бердим сизга, ўғридан зиғирчаям қўрқмадингиз-а?!

Ҳамон ўрнидан жилолмай турган Матқобул бояги дағдағали оҳангда хотинига ўшқирди:

— Нима, деб ўйловдинг? Матқобул дейдилар мени! Гапни кўпайтирмай, нафасни ростлашга сув-сув бер!! Ўғри келди деб ваҳима қилган сендан ўргилдим...

Муҳаммаджон АБДУКАРИМОВ.

Бош муҳаррир ўринбосари М. ҚАЮМОВ.

Газета таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Х. РАҲМАТИЛЛАЕВ, Т. ҚЎШАЕВ, Н. ЁҚУБОВ (бош муҳаррир), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, Т. СОЛИЕВ, Р. ТУРСУНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, М. АБДУРАҲМОНОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 22.00 Буюртма Г—89.